Tweede Kamer, Onderzoeks- en wetenschapsbeleid

VERSLAG VAN EEN COMMISSIEDEBAT
Concept

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft op 5 november 2026 overleg gevoerd met mevrouw Letschert, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, over:

- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 29 oktober 2026 inzake tussentijdse evaluatie sectorplannen 2022-2028 en vormgeving sectorplannen 2028-2032 (31288, nr. 1270);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 18 juni 2026 inzake tussentijdse evaluatie sectorplannen 2022-2028 (31288, nr. 1263);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 29 oktober 2026 inzake standpunt over strategische agenda en reactie op evaluatie van de KNAW (29338, nr. 303);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 15 september 2026 inzake strategische agenda en eindrapport evaluatie van de KNAW (29338, nr. 301);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 14 oktober 2026 inzake KNAW-adviezen (31288, nr. 1267);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 30 oktober 2026 inzake stand van zaken haalbaarheidsanalyse screening kennisveiligheid (31288, nr. 1271);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 11 juni 2026 inzake aanpak kennisveiligheid - voortbouwen op een solide basis (31288, nr. 1261);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 12 juni 2026 inzake nazending beslisnota bij Kamerbrief inzake aanpak kennisveiligheid - voortbouwen op een solide basis (31288, nr. 1262);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 11 juni 2026 inzake stand van zaken screening kennisveiligheid (31288, nr. 1260);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 26 oktober 2026 inzake reactie op verzoeken commissie over Horizon Europe (22112, nr. 4464);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 29 oktober 2026 inzake reactie op de motie van het lid Claassen over nationale, meetbare kwaliteitsstandaarden voor onderwijs en onderzoek (Kamerstuk 36800-VIII-123) (31288, nr. 1269);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 14 oktober 2026 inzake reactie op verzoek van de commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de opzet van de periodieke rapportage onderzoek en wetenschap (31511, nr. 69);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 14 oktober 2026 inzake eindevaluatie Nationaal Actieplan voor meer diversiteit en inclusie in het hoger onderwijs en onderzoek (31288, nr. 1266);**

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 22 september 2026 inzake stand van zaken Einstein Telescope (29338, nr. 302);**
- **de brief van het Rathenau Instituut d.d. 9 juli 2026 inzake aanbieding rapport Wikken en weten. Studie over de relatie tussen vertrouwen in wetenschap en misinformatie op sociale media (2026Z16114);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 27 augustus 2026 inzake toesturen van communicatie over het amendement van het lid Rajkowski over het loslaten van het oormerken van middelen voor uitsluitend proefdiervrije onderzoeksmethoden (Kamerstuk 36800-VIII-83) (36800-VIII, nr. 185);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 3 juli 2026 inzake toekomst van onderzoek met apen in Nederland (32336, nr. 176);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 1 juli 2026 inzake beleidsreactie op NWO-evaluatie (29338, nr. 299);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 11 mei 2026 inzake zbo-evaluatie van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) (25268, nr. 248);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 26 juni 2026 inzake nadere uitwerking investeringen onderzoek en wetenschap (31288, nr. 1265);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 25 juni 2026 inzake jaarverslag Rathenau Instituut 2025 (36800-VIII, nr. 176);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 22 april 2026 inzake uitstel geplande brieven onderzoek en wetenschap (36800-VIII, nr. 147).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Hamstra

De griffier van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Verhoev

Voorzitter: Hamstra
Griffier: Ringoet

Aanwezig zijn tien leden der Kamer, te weten: Abdi, Armut, De Beer, Al Biyati, Boomsma, Hamstra, Keijzer, Raijer, Rooderkerk en Stoffer,

en mevrouw Letschert, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Aanvang 13.01 uur.

De **voorzitter**:
Goedemiddag, allemaal. Het is over 13.00 uur. Er worden nog even wat handjes gegeven. Dat geeft helemaal niks. Dat kan allemaal vanmiddag.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

We gaan het commissiedebat Onderzoeks- en wetenschapsbeleid met elkaar voeren. Ik heet vanaf deze plek de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mevrouw Letschert, en haar ondersteuning van harte welkom. Natuurlijk heet ik ook de aanwezige Kamerleden welkom. Ik zal de Kamerleden even opnoemen: mevrouw Rooderkerk van D66, de heer Boomsma van JA21, mevrouw Armut van het CDA, mevrouw Raijer van de PVV, mevrouw Al Biyati van Forum voor Democratie en de heer De Beer van de VVD, die ook nog even een plekje zoekt. Mevrouw Al Biyati van Forum maakt geen onderdeel uit van deze commissie, maar ik neem aan dat de andere leden geen bezwaar hebben dat zij aan dit commissiedebat deelneemt. Dat is niet het geval, dus welkom. Natuurlijk heet ik ook iedereen op de publieke tribune en de mensen die online meekijken van harte welkom bij deze commissie.

U kent het: een spreektijd van vier minuten per fractie in eerste termijn. U kent ook de spelregels die wij met elkaar bij OCW hanteren: twee interrupties langer dan 30 seconden. Interrupties korter dan 30 seconden worden niet geteld. Als er twee interrupties zijn geweest die langer dan 30 seconden hebben geduurd, zijn de interrupties op. Er mogen dan ook geen korte interrupties meer plaatsvinden. Alles moet kort, kort, kort en snel, snel, snel. Ja, stel je voor dat we diepgang met elkaar bereiken.

Voordat ik begin met de eerste termijn, zijn er nog twee Kamerleden aangeschoven. Ook een hartelijk welkom aan de heer Stoffer van de SGP en mevrouw Abdi van PRO. Fijn dat u er ook bent.

Dan gaan we beginnen met de eerste termijn en begin ik bij mevrouw Rooderkerk van D66. U heeft vier minuten.

Mevrouw **Rooderkerk** (D66):
Voorzitter. Vorige week konden we hier in de Tweede Kamer gamen tegen kanker. Op de wetenschapsbeurs hielpen we zo een AI-model te trainen dat kankercellen beter herkent. Dankzij de wetenschap hebben we grote doorbraken bereikt. We hebben vaccins ontwikkeld tegen verschrikkelijke ziekten. We hebben mensen naar de maan gestuurd. En we weten dat hete zomers, bosbranden en overstromingen steeds vaker voorkomen doordat ons klimaat verandert. Ik heb vandaag drie punten. Het tegengaan van desinformatie. Ten tweede het beschermen van academisch vrijheid. En de weg van ontdekking naar toepassing.

Ik begin met desinformatie. De drie voorbeelden van doorbraken in de wetenschap heb ik niet voor niks gekozen. Alle drie worden ze in deze zaal door een of meerdere partijen in twijfel getrokken. Internationaal worden ze ondermijnd met complottheorieën en desinformatie. Dat raakt niet alleen de wetenschap, maar iedereen die op de feiten wil vertrouwen. Studenten en docenten van de Haagse Hogeschool, waar ik onlangs was, vertelden mij hoe groot hun zorgen zijn. Hoe herken je desinformatie? Welke bron kun je nog vertrouwen? Wat gaat de minister doen om studenten en docenten hierbij te helpen?

Voorzitter. Dan de academische vrijheid. Wetenschappers krijgen steeds vaker te maken met bedreigingen en intimidatie. Daarmee staat de academische vrijheid onder druk.

De **voorzitter**:

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Mevrouw Rooderkerk, u heeft een interruptie van mevrouw Raijer van de PVV.

Mevrouw **Raijer** (PVV):
Ik hoor mevrouw Rooderkerk spreken over desinformatie. Ik vraag me af wat zij onder desinformatie schaart. Is dat een onderzoek waarvan de uitkomst u niet aanstaat? Of heeft u het echt over onderzoeken die gebaseerd zijn op onzin?

Mevrouw **Rooderkerk** (D66):
Ik heb het niet over een onderzoek. Ik heb het juist over verspreiden over onwaarheden door wie dan ook. Dat gebeurt veel online en het gebeurt helaas ook op het moment hier in de Kamer. De voorbeelden die ik daarnet noemde, zijn daarvan voorbeelden. Er zijn Kamerleden geweest die over dit soort zaken uitspraken doen die niet waar zijn en niet gebaseerd zijn op feiten. Daar maak ik me zorgen over.

De **voorzitter**:
U kunt uw betoog vervolgen.

Mevrouw **Rooderkerk** (D66):
Dan de academische vrijheid. Ik heb het dan niet over de vrijheid van meningsuiting, maar over de vrijheid van wetenschappers en studenten om onafhankelijk onderzoek te doen. De KNAW heeft daarover een interessant advies uitgebracht. Die vrijheid heeft Nederland grootgemaakt. In de 16de en 17de eeuw kwamen denkers naar ons land, omdat daarvoor hier meer ruimte was dan elders in Europa. Met hen kwamen kennis, talent en nieuwe ideeën naar ons land. Ik ben trots dat we bedreigde wetenschappers via het Tulp Fonds een veilige plek bieden om hun onderzoek voort te zetten. Een groot deel van hen komt uit de Verenigde Staten en dat laat ook zien hoe snel het kan gaan, ook in een gevestigde democratie. D66 wil de academische vrijheid daarom beter beschermen. De KNAW adviseert om artikel 1.6 van de WHW aan te passen en academische vrijheid in de Grondwet beter te verankeren. Ik ben benieuwd of de minister hiermee aan de slag wil gaan en wat daarvoor nodig is. De KNAW adviseerde ook gedragscodes in te voeren bij kennisinstellingen. Ik ben benieuwd of dit al gebeurt. Heeft de minister daar zicht op? Worden daar aanpassingen in gedaan? En worden studentenorganisaties daarbij betrokken?

Ten derde. De weg van ontdekking naar toepassing, ofwel valorisatie. Wetenschap maakt ons gezonder, veiliger en duurzamer. Nederland kan veel beter worden in het omzetten van ontdekkingen in nieuwe producten en bedrijven. De minister onderzoekt een Knowledge Transfer Office: hoe zorgt dat ervoor dat kennis echt bij mensen en bedrijven terechtkomt? Zijn er conflicten bekend over intellectueel eigendom? Wat doet de minister om te voorkomen dat onduidelijkheid daarover vernieuwing in de weg staat? Hoe zorgen we dat er genoeg geld is om van dit soort ontdekkingen bedrijven te maken en we die niet verliezen aan bijvoorbeeld een land als Amerika dat daar veel meer in investeert?

De **voorzitter**:
Ik vraag u af te ronden.

Mevrouw **Rooderkerk** (D66):
Tot slot, we willen weer grote doorbraken, niet alleen voor onze gezondheid, maar ook voor wonen, onderwijs, tegen klimaatverandering. Daarvoor hebben we de wetenschap

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

nodig. Laten we ervoor zorgen dat onze studenten feit van fictie kunnen blijven onderscheiden, wetenschappers in vrijheid en veiligheid kunnen onderzoeken en we hen helpen van ontdekking naar toepassing te gaan zodat het voor iedereen gebruikt kan worden.

Dank, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dan ga ik naar de volgende spreker van de zijde van de Kamer, de heer Boomsma van JA21. Aan u het woord.

De heer **Boomsma** (JA21):
We staan aan de vooravond van een revolutie in wetenschappelijk onderzoek. AI's gaan nu ook experimenten ontwerpen en zelf uitvoeren. OpenAI heeft net in één klap 722 wiskundepapers gepubliceerd. De hele wiskundewereld is in shock. Er komt een visie op AI in het hoger onderwijs en ik denk dat er ook een visie op AI moet komen in het onderzoeksveld: de impact en de organisatie ervan. Ik hoor graag hoe de minister dat ziet. Bij onderwijs zal veel meer de nadruk moeten komen te liggen op mondelinge overhoringen en schriftelijk handgeschreven essays onder toezicht. Daar moeten middelen en voorstellen voor komen. Kan de minister dat meenemen in de visie die later komt?

Ik heb met veel interesse de KNAW-onderzoeken gelezen. We zien uit naar de reactie van het kabinet. Ik vind wel dat onder "academische vrijheid" veel verschillende dingen worden geschaard, van gebrek aan geld tot opmerkingen uit de politiek waardoor men druk ervaart. Ik vind het opmerkelijk dat het enige concrete voorbeeld dat erin staat, dat van een voormalige minister is die wilde dat er zou worden opgetreden tegen een docent in Nijmegen die terreur verheerlijkte. De universiteit heeft uiteindelijk wel ingegrepen, zij het te laat. Het andere voorbeeld is dat politici dingen vinden en dan moties indienen. Ik vind dat niet een heel sterk voorbeeld. Er wordt veel gesproken over de grote dreigingen die op ons afkomen. Wat zijn nou concrete voorbeelden van de academische vrijheid die onder druk staat die de minister in Nederland ziet?

De **voorzitter**:
Dank voor uw pauze. Een interruptie van mevrouw Rooderkerk.

Mevrouw **Rooderkerk** (D66):
Ik hoorde een vraag, dus ik dacht: ik reageer erop. Ik denk aan het voorbeeld van Forum voor het instellen van een partijmeldpunt voor linkse indoctrinatie op scholen en universiteiten. Of aan de steun voor het overheidsmeldpunt waar ook hoogleraren gemeld kunnen worden. Ik meen dat dit voorstellen zijn waar ook JA21 voor heeft gestemd. Kunnen dit voorbeelden zijn van de bedreiging van de academische vrijheid en van wetenschappers?

De heer **Boomsma** (JA21):
Ik vind dat juist een goed voorbeeld van hoe de academische vrijheid niet wordt bedreigd: het feit dat een kleine partij zonder enige bestuurlijke macht een voorstel doet voor een meldpunt. Dit kaart overigens wat mij betreft een reëel probleem aan. Ik denk dat de academische vrijheid eerder binnen de academische wereld door zelfcensuur onder druk staat dan door het feit dat politici soms dingen vinden. Dat laatste hoort bij

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

een democratische samenleving, dat hoort bij het debat. Wat niet moet gebeuren, is dat door groepsdruk zelfcensuur binnen universiteiten ontstaat om bepaalde onderwerpen niet aan de orde te laten komen. Dan zie ik bijvoorbeeld dat een hoogleraar Jan van de Beek niet eens een nul-urenaanstelling kan krijgen om heel cruciaal onderzoek te doen dat wij graag zouden zien worden uitgevoerd. Hij komt nergens aan de bak. Dan kom ik tot een voorbeeld waarvan ik wel zie dat de academische vrijheid onder druk staat en dat is wat we afgelopen dinsdag in Maastricht hebben gezien. Voor de derde keer wordt een bijeenkomst voor Joodse studenten vanwege de veiligheid afgeblazen. Dat is toch een totale gotspe! Wat heb je nou aan praten, overleggen, taskforces inrichten en aanbevelingen uitvoeren als dit gewoon doorgaat?

De **voorzitter**:
Ik zie een vervolgvraag van mevrouw Rooderkerk.

Mevrouw **Rooderkerk** (D66):
Met dat laatste ben ik het helemaal eens. Ik maak me daar ook ontzettend veel zorgen over. Dat zo'n bijeenkomst niet door kan gaan vanwege de veiligheid, is een heel groot probleem, ook voor de academische vrijheid en ook voor studenten om met elkaar in gesprek te kunnen gaan, in dit geval Joodse studenten. Ik vind dat de heer Boomsma niet dingen door elkaar moet halen. Hoe zou een meldpunt bij de overheid voor hoogleraren de academische vrijheid van wetenschappers verbeteren? Dat is toch iets wat binnen universiteiten moet worden besproken en niet iets waar een politieke partij een meldpunt voor mag gaan oprichten?

De **voorzitter**:
Dit was uw eerste interruptie langer dan 30 seconden. Het woord is aan de heer Boomsma.

De heer **Boomsma** (JA21):
Of je een meldpunt moet oprichten en of dat vanuit de politiek komt, daar kunnen we het zeker over hebben. Uiteraard moet je in eerste instantie binnen de universiteit met elkaar in overleg gaan over standpuntdiversiteit en ruimte voor aanvullingen en perspectieven. Dat gesprek moet ook gevoerd worden. Ik denk niet dat het een serieuze bedreiging is van de academische vrijheid in Nederland dat een partij als Forum voor Democratie, die in Nederland nergens aan de bak komt wat betreft instituten en eigenlijk een hele aparte institutionele wereld wil oprichten, zo'n meldpunt wil instellen. Ik denk ook niet dat er enige hoogleraar of student in Nederland is die zich bedreigd voelt door het feit dat Forum ooit heeft voorgesteld daarvoor een meldpunt in te stellen. Ik denk wel dat er veel studenten en docenten zijn — ik heb ze ook gesproken — die weinig ruimte voelen om hun standpunten in te brengen als die niet aansluiten bij progressief-liberale narratieven. Daar zie ik wel degelijk een bedreiging vanuit universiteiten zelf, het risico van zelfcensuur en groepsdruk, meer dan een opmerking van een politicus van Forum of van welke andere politicus dan ook. Ik zeg niet dat dit nooit kan veranderen. Het zou inderdaad kunnen gebeuren dat vanuit de politiek een enorme druk wordt uitgeoefend op universiteiten in Nederland. Ik zie die dreiging in Nederland helemaal niet.

De **voorzitter**:
Derde interruptie van mevrouw Rooderkerk op dit onderwerp.

Mevrouw **Rooderkerk** (D66):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer Boomsma doet alsof het allemaal wel meevalt, terwijl we in de praktijk zien, ook in het onderzoek dat is gedaan, dat die druk wel gevoeld wordt. Er zijn veel meer van dit soort voorbeelden, niet alleen door Forum gesteund, maar ook door PVV en door JA21. Volgens een motie van de heer Beertema zou kritische rassentheorie niet meer in een curriculum plaats mogen hebben. Dit zijn inperkingen van de academische vrijheid die er voor universiteiten is, voorgesteld door de politiek. En daar moeten we heel ver van blijven.

De **voorzitter**:
Dat was precies 30 seconden. Nee, nee, ik zeg dat het binnen die 30 seconden is. Dat is prima. De heer Boomsma.

De heer **Boomsma** (JA21):
Ik denk niet dat er enig bewijs is in Nederland dat allerlei universitaire docenten of wetenschappers op dit moment in Nederland zich geremd voelen in het betrekken van kritische rassentheorieën. Ik zie eerder dat een poging wordt gedaan om die theorieën, die ideologisch zeer omstreden zijn, op allerlei punten in de academische wereld uit te rollen. De mensen die zich daartegen zouden willen verzetten, voelen een soort huivering omdat ze denken dat ze daarna geen positie meer kunnen krijgen, niet kunnen promoveren en geen aanstelling zullen krijgen. En dat terwijl wel degelijk veel kritische kanttekeningen te plaatsen zijn bij juist het wetenschappelijk gehalte van die Critical Race Theory.

Het gaat uiteindelijk ook om het claimen van wat nou neutraal gebied is. Er zijn mensen die zeggen dat dit een neutrale positie is. Ze zeggen dat kritische rassentheorie nou eenmaal een onderdeel is van de consensus onder ons over hoe je de wereld zou moeten zien, waar we nu naartoe moeten en hoe je het curriculum zou moeten onderzoeken. Dat is mijn hele punt. Die neutrale positie is dat in feite niet. Daar zou de discussie over moeten gaan. Er wordt heel anders gedacht over mensen die dat helemaal niet een neutrale positie vinden en die dat buitengewoon kwalijk vinden. Dat dit vanuit de politiek wordt aangekaart, lijkt me een logische reactie op die situatie in de academische wereld. Dan moeten we het wel hebben over de manier waarop dat wordt aangekaart en daarover kunnen we zeker van gedachten wisselen. Ik denk niet dat dit op dit moment een bedreiging is voor academische vrijheid in Nederland. We zullen veel meer moeten kijken naar het probleem van conformisme en zelfs censuur binnen de academische wereld.

De **voorzitter**:
U vervolgt uw betoog.

De heer **Boomsma** (JA21):
Dan kom ik terug op wat er is gebeurd in Maastricht, want het is wel degelijk een hele duidelijke aantasting van academische vrijheid als mensen niet eens een bijeenkomst kunnen organiseren. Dat ging ook helemaal nergens om. Het was een groep van twaalf studenten die bij elkaar komen en dat zou dan worden verhinderd. Het kan niet anders dan dat de minister dit ook met afgrijzen heeft geconstateerd. Ongetwijfeld heeft ze meteen gisteren al de telefoon gepakt, gebeld en gevraagd wat er aan de hand is en wat gedaan kan worden om ervoor te zorgen dat dit niet meer gebeurt zodat ook bijeenkomsten van Joodse studenten veilig kunnen plaatsvinden.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De **voorzitter**:
Ik zie dat mevrouw Abdi een interruptie heeft. Of wilt u de interruptie na afloop van dit punt?

Mevrouw **Abdi** (PRO):
Sorry, voorzitter, ik was naar het betoog aan het luisteren. Ik maak het wel kenbaar als ik een interruptie heb.

De **voorzitter**:
Ja. De heer Boomsma.

De heer **Boomsma** (JA21):
Instemmend en enthousiast geknik kunnen we alleen maar waarderen. Volgens mij moeten er twee dingen gebeuren. Een. Er moet nu echt worden opgetreden en duidelijk worden gemaakt dat dit niet meer gaat gebeuren. Wat is er nodig om de veiligheid te garanderen? Twee. Organisaties die blijven intimideren en dreigen en op die manier onmogelijk maken dat bijeenkomsten plaatsvinden, horen niet thuis op universiteiten wat mij betreft. Dus als jij gaat zeggen dat zionisten niet op de universiteit thuishoren, hoor je er zelf niet. Ik hoor graag wat de minister heeft gedaan en nog gaat doen.

Dan heb ik nog een vraag over de evaluatie van de NWO. Ik begrijp dat de minister de governance gaat wijzigen en ook de aanvraagdruk op het systeem wil verlagen. Dat lijkt me een heel goed streven, want er worden elk jaar duizenden aanvragen voor niet geschreven omdat ze worden afgewezen. Dat kost enorm veel tijd en energie. Dat is deels onvermijdelijk, want je moet nou eenmaal een selectie maken. Maar dat moet je dan wel zo efficiënt en zo goed mogelijk kunnen doen. Vorig jaar is onze motie over het controleren van cv's aangenomen. Je moet een gewoon cv kunnen uploaden en dat moet dan betrokken worden bij de evaluatie, ook bij de bètastudies. Ik lees dat niet terug in deze brief over NWO, dus ik ben benieuwd hoe die motie wordt uitgevoerd. Het is cruciaal.

Het lijkt me ook heel normaal dat een normaal cv wordt geüpload en bijgevoegd. Dat hele experiment met een narratief-cv waarin allerlei informatie niet mag worden meegestuurd, werkt gewoon niet — dat blijkt ook uit de evaluatie — zeker niet nu je met AI veel makkelijker een narratief-aanvraag voor een onderzoek kunt opstellen. Je moet kunnen weten wat mensen eerder hebben gepubliceerd en in welke tijdschriften. Kwantitatieve data moet je erbij betrekken. Ik hoop dat de minister erop gaat toezien dat dit nu wordt uitgevoerd.

De **voorzitter**:
Ik vraag u af te ronden. U zit nu op vier minuten.

De heer **Boomsma** (JA21):
De nieuwe gedragscode. Onderzoekers worden nu geacht waarheidsgetrouw te werken, maar de fundamentele drijfveer wordt omschreven als "streven naar kennis en begrip". Dat kan zich volgens de nieuwe gedragscode ook uiten in waarheidsvinding, methodische twijfel, innovatie en kritische theorie, misschien zelfs kritische rassentheorie. Ik vind het merkwaardig dat waarheidsvinding niet meer centraal staat en alleen nog maar een optie is naast allerlei andere opties. Met name kritische theorie staat nu opeens genoemd in de gedragscode. Dat geeft aan dat je onderzoek kunt doen

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

naar ongelijkheid en het blootleggen van machtsstructuren in de samenleving, maar dat zijn heel ideologisch geladen keuzes. Ik hoor graag hoe de minister dat ziet.

De **voorzitter**:
Voordat we naar de volgende spreker van de zijde van de Kamer gaan, zien we dat mevrouw Keijzer is aangeschoven bij deze commissie in dit commissiedebat. Mevrouw Keijzer is ook geen onderdeel van de commissie. Net als bij mevrouw Al Biyati ga ik ervan uit dat er geen bezwaar is dat mevrouw Keijzer deelneemt aan het commissiedebat. Dat is volgens mij niet het geval. Welkom dus, mevrouw Keijzer.

Mevrouw **Keijzer** (Lid Keijzer):
Ik doe een scherpe inbreng en hele vervelende interrupties in de aanbieding. Zou dat helpen?

De **voorzitter**:
Ik durf daar niks over te zeggen. Welkom in ieder geval. We gaan naar de volgende spreker. Dat is mevrouw Armut van het CDA. Aan u het woord.

Mevrouw **Armut** (CDA):
Voorzitter. We hebben het vandaag over een onderwerp dat voor sommige mensen best wel ver weg lijkt: onderzoeks- en wetenschapsbeleid. Toch raakt het aan ongelofelijk veel in ons dagelijks leven. Het meest voor de hand liggende gebied is gezondheid. Hoe mooi is het dat we steeds beter weten hoe het menselijk lichaam werkt, hoe we ziektes kunnen bestrijden, hoe we pijn kunnen verlichten. Alle kennis die we daarover hebben, is geen natuurverschijnsel. Daaraan is, generaties lang, onderzoek na onderzoek, voorafgegaan. Dat is vaak ook nog eens gedaan zonder van tevoren duidelijk te kunnen zeggen in welke mate die onderzoeken iets gaan opleveren. Dan is het mooi om te zien dat het vertrouwen in de wetenschap hoog is.

En toch zien we een vrij constante groep van nu ongeveer 16% met een laag vertrouwen in de wetenschap. Hoewel dit historisch gezien niet per se een uitschieter is, ben ik benieuwd hoe de minister dit ziet en hoe zij ook deze groep zou willen bereiken. Een van de manieren om de waarde van wetenschap te laten zien, is ervoor zorgen dat onderzoek wordt omgezet in maatschappelijke impact. Wat dat betreft is het interessant om te kijken naar de effecten van de National IP Deal Term Principles. Deze deal terms zijn drie jaar geleden gepresenteerd, bedoeld om de innovatie, bedrijvigheid en maatschappelijke impact door universitair onderzoek te vergroten. Mijn vraag aan de minister is of zij aantoonbaar effect van de deal terms op het spin-offproces ziet. Kortom, wordt onderzoek daadwerkelijk omgezet in impact?

Voorzitter. In de stukken hebben we de evaluatie van het Nationaal Actieplan voor meer diversiteit en inclusie kunnen lezen. In 2020 liet het CDA zich hier al kritisch over uit. Nu, vijf jaar later, zijn de uitkomsten ook niet per se wat je zou willen van zo'n actieplan. Er komt juist uit de aanbevelingen naar voren dat je niet weer zo'n landelijk actieplan moet opzetten, maar veel gerichter met concrete doelen zou moeten werken. Ik ben benieuwd hoe de minister dit ziet. Is zij het met ons eens dat het beter zou zijn om bijvoorbeeld in te zetten op het wegnemen van barrières voor studenten met een functiebeperking of om eerstegeneratiestudenten beter op weg te helpen? Ik weet dat de minister nog met een officiële reactie komt, maar ik zou graag een eerste reflectie horen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Voorzitter. Dan de Einstein Telescope. In de brief van de minister lezen we dat waar eerder werd ingezet op een driehoeksontwerp nu ook de haalbaarheid van een L-vorm in kaart wordt gebracht. Wordt er onderzocht wat beide voorstellen betekenen voor onder meer investeringen, werkgelegenheid en een regionaal kennis- en innovatie-ecosysteem? Zo ja, zou zij de resultaten van het onderzoek met ons willen delen? Zo nee, kan zij toezeggen dat zij dit wel gaat onderzoeken?

Tot slot. Gisteren lazen we op nos.nl dat Universiteit Maastricht een bijeenkomst van een Joodse studentenvereniging over het thema Drie jaar na 7 oktober één uur voor aanvang heeft afgelast. Het is verschrikkelijk dat Joodse studenten en medewerkers keer op keer zien dat ze in hun vrijheid worden beperkt. Wij vinden het onacceptabel dat ze met bedreiging en intimidatie te maken krijgen en toch zien we het nu weer gebeuren. Eerder dit jaar werden door de Taskforce Antisemitismebestrijding aanbevelingen gedaan aan het hoger onderwijs, juist om de veiligheid van Joodse studenten en medewerkers te waarborgen. Hoe ziet de minister deze gebeurtenis in het licht van de opvolging van deze aanbevelingen? Hoe waarborgt de minister dat opvolging ook echt plaatsvindt? Is de minister het met ons eens dat alles op alles zou moeten worden gezet om juist dit soort bijeenkomsten en andere vormen van Joods studentenleven doorgang te laten vinden?

De **voorzitter**:
We gaan naar de volgende spreker van de zijde van de Kamer. Mevrouw Raijer van de PVV, aan u het woord.

Mevrouw **Raijer** (PVV):
Voorzitter. Laat ik eerst zeggen dat ik me ga aansluiten bij de woorden van meneer Boomsma: zionisten horen niet thuis op de universiteit. We hebben hierover schriftelijke vragen gesteld en daarom zal ik hier vanmiddag niet op ingaan.

Onderzoek is belangrijk.

De **voorzitter**:
U heeft een interruptie van de heer Boomsma.

De heer **Boomsma** (JA21):
Voor alle duidelijkheid, omdat u zich aansluit bij wat ik zei. Ik zei dat mensen die vinden dat zionisten niet op de universiteit thuishoren, er zelf niet horen.

Mevrouw **Raijer** (PVV):
Helemaal correct.

De **voorzitter**:
U kunt vervolgen.

Mevrouw **Raijer** (PVV):
Onderzoek is belangrijk, maar alleen als de onderzoekers daadwerkelijk objectief zijn. We lezen nog te vaak over onderzoeken die de gewenste uitkomst van de regering laten zien: mooie cijfers en nette conclusies, toevallig in lijn met het geschetste beeld. Onderzoeken moeten wat ons betreft niet als een speeltje gezien worden, maar moeten echt bewijzen dat ze iets opleveren, niet alleen wat de coalitie graag wil zien. Wij

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

noemen dat wetenschap op bestelling.

De regering pompt honderden miljoenen extra in universiteiten en sectorplannen. Het gaat om 378 miljoen om de werkdruk te verlagen en132 miljoen structureel voor de sectorplannen. En wat krijgen we daarvoor terug? Meer management, meer rapporten, meer diversiteitsfunctionarissen en nog meer tijdelijke contracten. Meer geld lost wat ons betreft niets op. Waarom kijkt de minister niet eerst naar de oorzaken van de werkdruk? Wanneer gaat de minister iets doen aan de tijdelijke contracten? Hoe gaat de minister de regel- en verantwoordingsdruk verlagen? De PVV wil dat belastinggeld en academische posities worden verdeeld op basis van kwaliteit en resultaat, niet op basis van huidskleur, gender of inclusieplannen. Uit evaluatie blijkt dat het Nationaal actieplan voor meer diversiteit en inclusie weinig tot niets heeft opgeleverd voor beter beleid. Is de minister bereid hiermee te stoppen en zich te focussen op de kwaliteit van de wetenschap?

Voorzitter. Nederlandse kennis moet veilig blijven. Er is al 80 miljoen uitgetrokken voor fysieke en digitale beveiliging en dat vinden wij goed. Maar de PVV wil geen onderzoekers en PhD-studenten uit het buitenland en al helemaal niet uit risicolanden. Ook zijn wij van mening dat instellingen niet zelf mogen bepalen hoe soepel zij met de screening kunnen omgaan, want dat is nu wel het geval. Wij vinden het naïef gedachtegoed dat instellingen zelf die afweging kunnen maken.

Tot slot. Wij zijn echt blij met de Einstein Telescope, met name omdat die in Limburg komt. Het brengt werk, innovatie en economische kansen naar de regio en dat kan zij hard gebruiken. Wij geven geen blanco cheque aan de Europese verdeelsystemen. Europees geld en cofinanciering moeten aantoonbaar bij Nederlandse instellingen en Nederlandse bedrijven blijven. Er moet geen geld naar buitenlandse partners gaan terwijl onze bedrijven en onderzoekers aan de zijlijn staan.

De **voorzitter**:
U heeft een interruptie van mevrouw Abdi van PRO.

Mevrouw **Abdi** (PRO):
Misschien ga ik spijt krijgen van deze interruptie, want ik vond het een onnavolgbaar betoog van collega Raijer, maar laat ik een poging wagen. Ze begon haar bijdrage met bekritiseren dat coalitiepartijen kennelijk onderzoek op bestelling doen bij wetenschappers om er vervolgens ronduit voor uit te komen dat ze blij is met de Einstein Telescope, want ze komt uit Limburg en dat komt haar heel goed uit. Laat ik een korte vraag stellen. Wat is volgens mevrouw Raijer de waarde van wetenschap voor de Nederlandse samenleving en de Nederlandse economie?

Mevrouw **Raijer** (PVV):
Inderdaad, ik kom uit Limburg, maar ik kan u geruststellen, want ik woon al twintig jaar niet meer in Limburg. Ik zit in het noorden van het land, dus dat scheelt.

Wij zien echt wel de waarde van wetenschap, maar het moet wel twee kanten op gaan. Nu wordt het eenzijdig ingezet. Ik heb toevallig wat voorbeelden meegenomen van onderzoeken die het regeringsbeleid bevestigen. Een onderzoek moet onafhankelijk en transparant plaatsvinden. Dat moet niet alleen één kant op gaan. Ik noem het voorbeeld van meneer Jan van de Beek, die bijna moet bedelen om iets voor mekaar te krijgen en

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

totaal geen kans krijgt, omdat het altijd maar één kant op gaat.

De **voorzitter**:
Mevrouw Abdi met een vervolgvraag.

Mevrouw **Abdi** (PRO):
Dat was niet echt een antwoord op mijn vraag. Laat ik mevrouw Raijer dan in herinnering roepen dat in het vorige kabinet, waar zij onderdeel van uitmaakte, de PVV de minister van Onderwijs heeft geleverd. Ik ben heel nieuwsgierig of toen ook onderzoeken werden besteld volgens de standpunten van de PVV. Ik zeg dit om maar aan te geven hoe idioot deze redenering en dit betoog is. Dat is het punt dat ik vooral wilde maken.

Mevrouw **Raijer** (PVV):
Je kan veel over de PVV zeggen, maar wij zijn altijd objectief en bekijken de zaken altijd van meerdere kanten. We zijn niet eenzijdig.

De **voorzitter**:
Daarmee bent u denk ik ook aan het einde van uw betoog gekomen. Dan gaan we naar mevrouw Al Biyati van Forum. Aan u het woord.

Mevrouw **Al Biyati** (FVD):
Voorzitter. Hoe weten we wat waar is? En wat voor beleid moeten we op deze waarheid voeren? Het zijn vragen die iedere cultuur door de geschiedenis heen op een andere manier heeft beantwoord. In het oude Mesopotamië besloten koningen over oorlogen op advies van astrologen, die de sterren, planeten en eclipsen bestudeerden.

In het oude Japan had het keizerlijk hof zelfs een officieel departement voor waarzeggerij. Dichter bij huis lieten de Germanen tijdens de Bataafse opstand tegen het Romeinse Rijk zich leiden door zieneres Veleda. Zij waren de experts van hun tijd. Ook tegenwoordig baseren we ons beleid op wat experts zeggen. Dat roept bij mij twee vragen op. Hoe gezond is het wetenschappelijke debat en wat gebeurt er als wetenschappelijke consensus politiek beleid wordt?

Eerst de wetenschap zelf. Op de agenda staat het rapport "Wikken en weten" van het Rathenau Instituut over misinformatie. Daarin beveelt het Instituut aan om de zorgen van mensen over de gevolgen van bijvoorbeeld zonnebrandcrème of vaccins niet weg te zetten als onzin maar ze serieus te nemen. Dat is een wijs advies. Niet elke vraag bij de consensus is direct misinformatie, want soms is de vraag van vandaag de consensus van morgen.

Ik noem enkele voorbeelden. In de jaren 1840 was het Ignaz Semmelweis die zei: "Was je handen. Dan sterven er minder vrouwen in het kraambed." Zijn collega's wezen hem af. Nu wordt Semmelweis gezien als pionier van hygiëne in de zorg. In 1912 beweerde Alfred Wegener dat continenten bewegen. Decennialang werd hij bespot. Hij kreeg pas in de jaren zestig gelijk. Barry Marshall zei dat maagzweren niet worden veroorzaakt door stress of maagzuur, maar door een bacterie. Niemand geloofde hem. Dus hij dronk in 1984 zelf de bacterie op om zijn hypothese te bevestigen. In 2005 ontving hij de Nobelprijs.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Deze voorbeelden laten zien dat wetenschap niet zo absoluut is als we vaak denken. Op weg naar waarheidsvinding dient men een nieuwsgierige, kritische en open houding aan te nemen. Als de wetenschap dan niet zo absoluut is, wordt het problematisch wanneer wetenschap politiek wordt. Inmiddels lijkt de politicus te verworden tot een doorgeefluik van de wetenschapper. Dat is gevaarlijker dan het lijkt omdat kennis nooit kennis an sich is, maar innig vervlochten met macht.

Een recent voorbeeld is de covidcrisis, toen het beleid van de overheid voortkwam uit het wetenschappelijke discours van een kleine kring virologen en andere medisch specialisten. Hun kennis had macht over het leven van miljoenen mensen. Aan deze kennis en het beleid dat daaruit voortkwam, mocht absoluut niet worden getwijfeld. Dát is nu fundamenteel anti-wetenschappelijk. Wetenschappelijke vooruitgang heeft juist baat bij het constant bekritiseren en toetsen van hypotheses. Dat is de kern van de wetenschappelijke methode.

Soms lijkt Nederland eerder een technocratie dan een democratie. Een viroloog kijkt anders naar een probleem dan een econoom en een econoom kijkt op zijn beurt weer anders dan een onderwijsdeskundige. Ze kunnen alle drie vanuit hun eigen vak gelijk hebben. Het is wel aan de politiek om uiteindelijk een oordeel te vellen. Het discours van experts en de besluiten die daaruit voortkomen, oefenen veel meer macht uit op de samenleving dan de kiezer in het stemhokje. Volksvertegenwoordigers hebben dan ook de verantwoordelijkheid kritisch te zijn over onderzoek en wetenschapsbeleid voordat ze overgaan op een politiek besluit. Dit is in lijn met het fundament waarop de wetenschap berust.

Afsluitend heb ik nog twee vragen aan de minister. Eén. Het Rathenau Instituut oppert een meldpunt voor wetenschappelijke misinformatie. Wie bepaalt straks wat misinformatie is? Hoe voorkomt de minister dat de Alfred Wegeners van deze wereld daar worden aangegeven? Twee. Is de minister bereid te laten onderzoeken in hoeverre onderzoekers zichzelf censureren omdat ze afwijken van het discours in hun vakgebied?

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel voor uw bijdrage. Er zijn twee interrupties. Ik begin bij mevrouw Rooderkerk en daarna mevrouw Keijzer.

Mevrouw **Rooderkerk** (D66):
Forum van Democratie zegt dat wetenschappelijke consensus kan veranderen. Weet die ook hoe dat gebeurt, namelijk door beter onderzoek en hard bewijs door wetenschappers zelf? Dat gebeurt niet door een bericht op X of een speech in deze zaal. Erkent FVD dat wie wetenschap wil weerleggen met bewijs moet komen en niet met twijfel zaaien?

Mevrouw **Al Biyati** (FVD):
Als er een hypothese ligt en daaruit een bewijs komt, moet je nog steeds de vrijheid hebben om bepaalde vragen te stellen, omdat dat juist het wetenschappelijk onderzoek versterkt. Gezonde wetenschap corrigeert zichzelf dus. Die ruimte moet daarvoor zijn omdat er anders geen progressie wordt geboekt binnen de wetenschap. Juist openheid zorgt ervoor dat we samen dichter bij een waarheid kunnen komen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De **voorzitter**:
Een vervolgvraag.

Mevrouw **Rooderkerk** (D66):
Om even een voorbeeld te pakken: als Thierry Baudet zegt dat de maanlanding niet heeft plaatsgevonden en daar twijfel over zaait, denkt mevrouw van Forum dat dat bijdraagt aan waarheidsvinding?

Mevrouw **Al Biyati** (FVD):
Wat mij betreft mogen er vragen gesteld worden over allerlei gebeurtenissen en over allerlei consensus omdat je samen toewerkt naar waarheidsvinding. We hebben verschillende perspectieven, een verschillende kijk op zaken en er zijn heel veel verschillende onderzoeken. De een gebruikt misschien een ander soort methode, maar als je bij alles zou zeggen: dit is het en dat is het, dan zouden we bijvoorbeeld in de medische wereld nog steeds de lobotomie uitvoeren. Doordat er mensen waren die er vragen bij stelden — "goh, werkt deze medische handeling wel?" — zijn we er inmiddels achter gekomen dat het niet werkt en we zijn daarvan afgestapt. Ik denk dat dat juist de essentie van wetenschap is dat het ieder vrij staat er vragen bij te stellen om samen toe te werken naar waarheidsvinding.

Mevrouw **Rooderkerk** (D66):
Nee, dat denk ik niet. Daar heeft de KNAW een uitgebreid rapport over geschreven. Zij zeggen: je hebt de vrijheid van meningsuiting. Die is er. Je mag dingen roepen. Ik zeg daarbij dat het wel op feiten gebaseerd moet zijn. Wat er nu gebeurt, is een inbreuk op de academische vrijheid. Wetenschappers gaan met elkaar over een consensus en over het toetsen daarvan. Een politieke partij hoort dat niet te doen.

Mevrouw **Al Biyati** (FVD):
Het enige dat ik hierover kan zeggen is dat ik het enorm ironisch vind dat D66 deze uitspraak doet.

De **voorzitter**:
Ik wil richting afronding van deze interruptie. Mevrouw Rooderkerk.

Mevrouw **Rooderkerk** (D66):
En waarom?

Mevrouw **Al Biyati** (FVD):
Omdat de houding van D66 helemaal niet nieuwsgierig is. Ik denk dat FVD een veel nieuwsgieriger en open houding heeft richting de wetenschap, richting waarheidsvinding. Volgens mij is mevrouw Rooderkerk heel erg geneigd allerlei zaken voor lief te nemen. Van alle mensen die er misschien net iets anders over denken, kun je dan zeggen: eigenlijk ben je geen wetenschapper; je bent geen expert; je mag hier geen vragen over hebben en je mag het discours niet voeren of proberen bij te sturen. Een burger zou ook gewoon een vraag kunnen stellen over een wetenschappelijke consensus. Dat zou bijvoorbeeld een nieuwe wetenschapper, een nieuwe onderzoeker kunnen inspireren om ergens naar te kijken. Als heel veel mensen ergens een vraag bij hebben, laten we dat niet wegzetten als "die mensen zijn een beetje gek". Laten we kijken waar dit precies vandaan komt en of er misschien iets mis is met onze toetsing. Kunnen we dat

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

verbeteren? Nogmaals, wetenschap controleert zichzelf. Daar zijn we het volgens mij over eens.

De **voorzitter**:
Mevrouw Rooderkerk, ik heb u nu vier keer de kans gegeven. Ja, ik weet dat u wordt aangesproken. Ik geef u afrondend het woord en daarna ga ik naar mevrouw Keijzer.

Mevrouw **Rooderkerk** (D66):
Volgens mij heb ik net twee uiterst nieuwsgierige vragen gesteld, maar ik maak mij zorgen over het antwoord daarop. Ik spreek op de Haagse Hogeschool studenten die zeggen: we weten soms niet eens meer wat waarheid is en waar wij onze bronnen vandaan moeten halen door partijen als Forum die onwaarheden de wereld inbrengen. Feiten verdraaien, misinformatie: dat is niet onschuldig. Dat gaat vaak over internationale complottheorieën richting lhbti'ers, richting transgenders en over klimaatverandering. Daar moeten we deze studenten niet mee lastigvallen.

Mevrouw **Al Biyati** (FVD):
Mevrouw Rooderkerk mag er zo over denken, dat is prima. Er wordt hier nu gedaan alsof wij de hele dag alleen maar onzin lopen rond te blèren. Dat is fundamenteel niet waar. Het kan soms zijn dat wij iets vinden, beweren of wetenschappers en onderzoeken gebruiken waarvan mevrouw Rooderkerk denkt dat het allemaal niet goed is. Mevrouw Rooderkerk bepaalt echter niet wat waar is.

De **voorzitter**:
Voert u wel het woord via de microfoon, want ik wil straks door naar mevrouw Keijzer.

Mevrouw **Al Biyati** (FVD):
Mevrouw Rooderkerk zegt nu dat de wetenschap bepaalt, maar nogmaals, wij zijn politici. De wetenschap heeft niet altijd een vaste consensus. Heel vaak is er sprake van diverse opvattingen binnen bepaalde expertiserichtingen. Dat is gezond. Wij zijn uiteindelijk de mensen die daarop beleid moeten baseren. Je moet oppassen niet alles maar voor lief te nemen en daar beleid op te baseren dat vervolgens invloed heeft op de levens van miljoenen Nederlanders. Dat was bijvoorbeeld zo bij covid. Wij hebben een andere rol dan wetenschappers. Wij maken beleid en wij dragen de verantwoordelijkheid daarvoor. We moeten dus een nieuwsgierige, open houding hebben. Dat is mijn punt.

De **voorzitter**:
Mevrouw Keijzer voor een interruptie.

Mevrouw **Keijzer** (Lid Keijzer):
Wat mevrouw Al Biyati in z'n algemeenheid zegt over wetenschap, dat deel ik. Er zijn wel gewoon ook grenzen. Als ik mijn iPhone laat vallen, klapt die op de grond. Als je daar vraagtekens bij zet, ben je niet bezig met wetenschapsbeoefening. Dan ben je bezig met een goede grap of de boel een beetje aan het lijntje houden. Datzelfde geldt voor de maanlanding. Mijn vraag aan mevrouw Al Biyati is: als je zegt dat die er niet geweest is, is dat dan misinformatie of desinformatie?

Mevrouw **Al Biyati** (FVD):
Ik heb het hier niet over de maanlanding. Ik heb net een aantal duidelijke voorbeelden genoemd van dingen waarover eerst consensus bestond, maar waarna uit onderzoek

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

door de eeuwen heen is gebleken dat wat toen een juiste medische handeling was, nu niet meer zo is. Ik wil mensen vragen waakzaam te zijn om niet de wetenschappelijke vrijheid en onderzoeksmethoden helemaal te gaan inkaderen, omdat we denken dat het nu eenmaal zo is en dat we het zo moeten laten. We moeten open zijn. We moeten begrijpen dat de mens één ding zeker weet, namelijk dat hij niets weet. Vanuit die nieuwsgierigheid moeten we samen naar de wereld kijken om die te kunnen bevatten.

De **voorzitter**:
Het is goed om even iets te zeggen. Ik weet niet of het bekend is, maar interrupties korter dan dertig seconden zijn onbeperkt. Interrupties langer dan dertig seconden ... Oké, dat is bekend. Mevrouw Keijzer.

Mevrouw **Keijzer** (Lid Keijzer):
Topsysteem, voorzitter. Ik ben het eens met mevrouw Al Biyati. Ik vind namelijk ook dat er veel te snel wordt gezegd dat je iets niet mag zeggen omdat er wetenschappelijke consensus is. Dat is hartstikke fout. Maar er zijn gewoon dingen die we weten en die gewoon waar zijn. Het laten vallen van een iPhone: die belandt op de grond en niet tegen het plafond. De maanlanding is geweest. Er is inmiddels een hele ruimtevaartindustrie omheen gebouwd waarin ontzettend veel geld wordt verdiend en waar prachtige dingen worden gedaan. Kort en goed: is de maanlanding er geweest? Een simpele vraag.

De **voorzitter**:
Mevrouw Al Biyati, net was tevens uw tweede interruptie langer. U geeft geen interrupties meer in uw eerste termijn. Mevrouw Al Biyati.

Mevrouw **Al Biyati** (FVD):
Ik vind het zo'n belachelijk onderwerp of we wel of niet op de maan zijn geweest. Sommige mensen hebben daar andere ideeën over. Wat ik vind, maakt niet uit. Zelf denk ik wel dat de mens op de maan is geweest. Er zijn mensen die daar anders over denken. Die ruimte moet daarvoor zijn. Ik vind het een beetje kinderachtig om de hele tijd hierbij dit stomme voorbeeld van de heer Baudet uit weet ik veel wanneer, uit de steentijd bijna, naar voren te halen. Pluriformiteit zou het uitgangspunt moeten zijn.

Mevrouw **Al Biyati** (FVD):
Ik wilde naar de heer De Beer, maar ik zie nog een interruptie. De heer Boomsma.

De heer **Boomsma** (JA21):
Het is wel een interessante discussie. Het is natuurlijk onzin om te zeggen dat het enige wat we weten, is dat we niets weten. Dan zou je in ieder geval dat weten. Maar bestaat desinformatie überhaupt wel volgens mevrouw Al Biyati?

Mevrouw **Al Biyati** (FVD):
Laat ik een andere vraag stellen. Wat is de definitie van desinformatie en wat is het verschil met misinformatie volgens de heer Boomsma?

De **voorzitter**:
Het is niet de bedoeling om vragen terug te stellen aan de interrumpant, maar het is uitlokking. Ik geef de heer Boomsma dus kort het woord. Ik zou zo wel graag naar de volgende inbreng willen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer **Boomsma** (JA21):
Prima. Ik kan het voor een groot deel wel volgen. Ik denk ook dat je zeer terughoudend moet zijn met allerlei dingen als desinformatie bestempelen terwijl heel veel nog onbekend is. We weten bijvoorbeeld dat in Zuid-Afrika soms het gerucht wordt verspreid aids te kunnen genezen door met een vrouw naar bed te gaan die nog maagd is. We kunnen toch wel constateren dat je dat soort dingen niet moet willen?

Mevrouw **Al Biyati** (FVD):
Absoluut.

De heer **Boomsma** (JA21):
Dus waar ligt dan de grens? Er zijn dus wel degelijk dingen die wij weten, bijvoorbeeld dat bloed circuleert in het lichaam. Dat weten we. Er wordt niet meer bewezen dat dat niet klopt. Er zijn toch allerlei dingen waarover wel degelijk consensus bestaat en waar we gewoon vanuit kunnen gaan?

Mevrouw **Al Biyati** (FVD):
Dat is natuurlijk ook zo. Als ik water aanraak met mijn vinger, voel ik dat het nat is. Water is dan nat. Als we in de ochtend wakker worden, komt de zon op. Dan zien we de zon; dat ervaren wij, dat zien wij en dat voelen wij. Er zijn natuurlijk dingen die waar zijn. Ik zeg ook niet dat alles relatief is. Dat is mijn punt niet. Mijn punt is dat ik politici uitnodig om een open en nieuwsgierige houding te hebben richting de wetenschap en op te passen met alles wat niet helemaal in het ideologische straatje past te labelen als misinformatie of desinformatie. Ik ontken dus niet dat die dingen zouden bestaan en dat alles relatief is, maar ik zeg alleen dat we daar een klein beetje mee moeten oppassen. Uiteindelijk baseren wij daar beleid op.

De **voorzitter**:
Dan gaan we nu naar de heer De Beer van de VVD voor zijn inbreng in de eerste termijn.

De heer **De Beer** (VVD):
Dank u wel, voorzitter. Nederland en Europa staan onder druk, geopolitiek, militair en economisch. Onze allergrootste opgaven zijn het beschermen van onze welvaart, onze vrijheid en onze veiligheid. Daarvoor moeten we weerbaar zijn en dus ook vindingrijk. Onderzoek en wetenschap gaan over heel essentiële zaken, over onze relevantie in de wereld, over onze onafhankelijkheid en ook over de vraag waarmee we straks ons geld willen verdienen. In dit commissiedebat wil ik drie zaken aanstippen. Op de eerste plaats het thema kennisveiligheid, dan het thema valorisatie en tot slot het thema academische vrijheid in relatie tot doelgerichtheid en doelmatigheid.

Het thema kennisveiligheid gaat over de vraag of onze vindingrijkheid in combinatie met onze openheid tegen ons gebruikt kan worden. We zien internationale concurrentie waarbij statelijke actoren als Rusland, China en Iran proberen gevoelige kennis en technologie te verwerven die van strategisch en militair belang kan zijn. Dat maakt Nederland en Europa kwetsbaar.

Tegelijkertijd is kennisontwikkeling gebaat bij uitwisseling en openheid. Dat vraagt om het vinden van een zorgvuldige balans waarbij kennisinstellingen voldoende kaders en

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

handvaten hebben om een risico-inschatting te maken en maatregelen te nemen om bij risicolanden en gevoelige onderzoeksthema's voldoende alert te zijn. Dat vraagt om preventief te kunnen werken en om te ontmoedigen of zelfs waar nodig te kunnen afschrikken en ingrijpen wanneer onze veiligheid daarom vraagt. Daarom moeten er wettelijke kaders worden opgesteld, juist om te voorkomen dat instellingen afwegingen moeten maken over de risico's die onze nationale belangen kunnen raken. Ik doel op belangen van Nederland of onze partners in Europa of daarbuiten.

Tegelijkertijd wil je die risicoafweging en maatregelen zo veel mogelijk laten aansluiten op een Europese aanpak. Dat is enerzijds om de veiligheidsmaatregelen effectief te laten zijn, anderzijds om een gelijk speelveld te creëren tussen EU-lidstaten. Dit vraagt om een aanpak op kennisveiligheid die effectief, proportioneel, uitvoerbaar en afgestemd is. Dat gaat om een aanpak waarmee internationale samenwerking en het aantrekken van internationaal onderzoekstalent niet onnodig wordt belemmerd. Ik wil van de minister weten wat de vervolgstappen worden ten aanzien van de screeningswet. Wanneer komt er duidelijkheid over de uitvoering? De Iraniërs, de Russen en de Chinezen zitten namelijk niet gemoedelijk te verpozen in een wachtkamer in afwachting van onze screeningswet.

Dan het thema kennisvalorisatie of eigenlijk breder: hoe betrekken we de samenleving bij de wetenschap? Ik noemde al heel kort het voorbeeld in het begrotingsdebat: de PhD of the Future waar De Jonge Akademie, PNN en NEWS voorstellen doen over de wijze waarop wetenschappelijke kennis uit promotietrajecten tot stand komt in dialoog met de samenleving. Wij zijn daar enthousiast over. Bovendien is recentelijk de motie op stuk nr. 1236 aangenomen van collega Rooderkerk, Armut en ondergetekende met als strekking het stimuleren van universiteiten en onderzoekers bij valorisatie en maatschappelijke impact. Ik ben benieuwd hoe de minister de ondersteuning in het kader van die motie ziet richting die instellingen.

Een bewezen manier om valorisatie een maatschappelijke impact te stimuleren is via campusontwikkeling. De campus als ontmoetingsplaats voor onderzoekers, ondernemers en het onderwijsdomein. Dat is veelal in een publiek-private samenwerking met voorbeelden in Zeeland, Utrecht, Groningen, Friesland, Eindhoven natuurlijk en vanzelfsprekend Limburg, met Brightlands uitgeroepen tot de slimste regio. Hoe gaat de minister de campusontwikkeling verder stimuleren en hoe ziet ze daarbij de samenwerking met EZ?

Een heel concrete ambitie in het kader van kennisontwikkeling en valorisatie is de Einstein Telescope, een impuls waarnaar Limburg en de regio reikhalzend uitkijken. Dat is goed voor het aantrekken van kenniswerkers, de wetenschap maar ook het bedrijfsleven in termen van nieuwe toepassingen en de spin-off naar het regionale mkb. In het voortgangsbericht lees ik dat de Euregio Maas-Rijn onderzoek doet naar de vorm, driehoek of L-vorm, maar ook naar een solitaire ontwikkeling versus een samenwerking met Italië. Kan de minister iets meer achtergrond schetsen van wat dat betekent voor de lobby?

De **voorzitter**:
Ik vraag u af te ronden. U bent over uw tijd heen.

De heer **De Beer** (VVD):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Dan moet ik snel zijn. Tot slot het thema academische vrijheid. De KNAW heeft daarover twee betekenisvolle adviezen uitgebracht, waarbij de meerwaarde op korte termijn vooral zit in het definiëren en betekenis geven aan het begrip "academische vrijheid". Ik zal meteen toekomen aan mijn vraag, namelijk in hoeverre academische vrijheid zich verhoudt tot het proberen te sturen in het kader van de nationale Talentstrategie. Kan academische vrijheid op gespannen voet staan met doelgerichtheid en doelmatigheid? Dat is mijn vraag aan de minister.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Ik zie een aantal interrupties. Eerst een punt van orde van mevrouw Keijzer.

Mevrouw **Keijzer** (Lid Keijzer):
Ik moet een punt van orde maken, voorzitter. Ik zit ook in de begrotingsbehandeling van BZK. Die is nu in de tweede termijn, dus ik moet naar boven. Ik sluit mij volledig aan bij de inbreng van de heer Boomsma. Dat is de korte samenvatting. Ik ben zeer benieuwd naar de antwoorden.

De **voorzitter**:
Dan doen we het zo. Ik wens u veel succes met de behandeling van de begroting. Ik heb even niet meer scherp wie het eerst was. Ik dacht de heer Stoffer als eerste, dan mevrouw Abdi en vervolgens de heer Boomsma.

De heer **Stoffer** (SGP):
Geen punt van orde, gewoon een inhoudelijke vraag over het laatste punt dat mijn buurman zojuist aanhaalde, die Talentstrategie in relatie tot academische vrijheid. We hebben het natuurlijk over vier gebieden. Ik zal er dadelijk wel iets over zeggen. Ik vind het prachtige domeinen, maar ergens beperk je je tot iets en dat kan andere zaken uitsluiten. Dat is zeker het geval als je kijkt naar de volle bloei van de wetenschap. Om een lang verhaal kort te maken — mijn buurman stelde al een vraag aan het kabinet — hoe kijkt hij daar zelf tegen aan? Zou hij daar een paar woorden aan kunnen wijden?

De heer **De Beer** (VVD):
Laat ik vooropstellen dat academische vrijheid voor ons ook heel belangrijk is. In de rapporten van de KNAW is dat heel mooi gedefinieerd en vertaald naar individuele vrijheid voor een onderzoekers, maar dat geldt ook de institutionele vrijheid of de vrijheid van de instelling. Aan de andere kant willen we natuurlijk ook dat onderzoek en wetenschap en die kennisinstellingen een belangrijke bijdrage leveren aan de maatschappelijke noden van Nederland. Die zien we meer op het vlak van volksgezondheid, maar ook op techniek, op bouw, et cetera. Ik denk wel dat we met elkaar mogen vaststellen wat we als Nederland de komende jaren echt nodig hebben, waarin we meer willen investeren en wat we in dat kader vragen van de wetenschap. Vandaar de achtergrond van de vraag richting de minister. Wij vinden dat we meer zouden moeten sturen op die nationale Talentstrategie en dat we ook wat meer zouden mogen vragen van de kennisinstellingen om hun vakgebieden te verbinden aan de prioritaire domeinen. Dat is het antwoord. Wij vinden dat die beweging moet kunnen worden gemaakt.

De **voorzitter**:
Nog een vervolgvraag van de heer Stoffer.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer **Stoffer** (SGP):
Helder antwoord. Ik kan mij dat voorstellen bij bijvoorbeeld een domein als wiskunde, natuurkunde of geneeskunde. Ik zeg altijd: de maatschappij is breder. We hebben het ook over rechten, over theologie — dat vind ik zelf altijd best mooi — en over pedagogiek. Dat zijn allemaal zaken die heel belangrijk zijn. Ziet de heer De Beer het risico niet dat die in de verdrukking komen doordat we ons te veel enten op datgene wat ons economische voorspoed brengt? Dat is heel belangrijk, maar de samenleving en datgene wat ons ten goede komt, is veel breder dan deze gebieden.

De **voorzitter**:
Dit was de eerste lange interruptie van de heer Stoffer. De heer De Beer nu.

De heer **De Beer** (VVD):
Ik denk het niet. We geven in totaal volgens mij iets van 53 miljard uit aan onderwijs. Een deel daarvan gaat naar onderzoek en wetenschap en naar het hoger onderwijs. We willen vooral dat de kennisinstellingen zich wat meer verbinden aan de maatschappelijke noden. Daar ligt de achtergrond van de nationale Talentstrategie. De minister heeft vorige week in het begrotingsdebat gezegd dat dit met elkaar opgaven zijn waar vanuit verschillende disciplines nagedacht kan worden welke bijdrage ik daaraan kan leveren. Daaraan kunnen dus ook juristen, filosofen of psychologen een bijdrage leveren. Het is niet sec alleen investeren in bijvoorbeeld wat "stemopleidingen" is gaan heten, meer de bètakant van het verhaal. Wij zouden het wel toejuichen om dat meer te gaan doen. Het zit er meer in dat je zegt: we verschuiven iets in die olietanker die we als onderwijs- en onderzoeksveld zijn dan dat we zeggen dat het ene helemaal niet meer mag of dat we het helemaal gaan afbouwen. Zo zit de wereld natuurlijk ook niet in elkaar. Als je prioriteiten stelt, mag je van het onderzoek- en onderwijsveld vragen zich daar wat meer op te gaan richten.

Mevrouw **Abdi** (PRO):
Ik sluit mij overigens wel aan bij collega Stoffer over de zorg dat we een breed wetenschappelijk klimaat moeten borgen. Dat was niet mijn vraag. Mijn vraag aan collega De Beer gaat over de nationale aanpak kennisveiligheid. Volgens mij delen we allemaal de uitgangspunten als het gaat over kennisveiligheid, maar er zijn heel kritische rapporten geweest van mbo en KNAW: pas op, de huidige route die we nu bewandelen, kan de Nederlandse wetenschap juist op achterstand zetten. Ik ben benieuwd of de heer De Beer het met mij eens is dat we ervoor moeten waken heel veel wetgeving op te tuigen die het tegenovergestelde bereikt. Dat zet ons juist op achterstand.

De **voorzitter**:
Dit was ook uw eerste lange interruptie. De heer De Beer.

De heer **De Beer** (VVD):
Vandaar dat ik ook aandacht vroeg voor de balans tussen enerzijds openheid, het kunnen uitwisselen en het creëren van een gelijk speelveld. Aan de andere kant denk ik dat we niet naïef moeten zijn en ons moeten kunnen weren tegen invloeden of beïnvloeding of zaken die onze kennisveiligheid raken. De minister heeft gezegd dat de screeningswet in uitwerking heel moeilijk uitvoerbaar en ook disproportioneel is. Ik ben heel benieuwd hoe ze met een meer uitvoerbare en proportionele variant gaat komen en met welk tijdpad.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De **voorzitter**:
Een vervolgvraag?

Mevrouw **Abdi** (PRO):
Kort. Dat begrijp ik; dat is helder. Alleen, er is al veel onderzoek gedaan en er wordt aangegeven dat het heel ingewikkeld is. Op een gegeven moment moet je dan de conclusie trekken dat dit niet de route is als het gaat om kennisveiligheid borgen. Dit kost te veel tijd en capaciteit. Instellingen zijn er niet mee geholpen. Daarom ben ik zoekende. Is de heer De Beer ook bereid te zeggen dat het niet lukt? We kunnen beter onze tijd en capaciteit besteden aan dingen die wel de wetenschap vooruithelpen en die ons wel veiliger maken dan heel erg hameren op een aanpak en op een wet die eigenlijk al, en ik bedoel dat niet verkeerd, ten dode zijn opgeschreven. Is de heer De Beer bereid terug te komen op dat standpunt?

De **voorzitter**:
Dit was uw laatste interruptie. De heer De Beer.

De heer **De Beer** (VVD):
Niet als het gaat over concessies doen ten aanzien van onze nationale veiligheid, maar wel als het gaat over nadenken wat nu een goede vorm is om die nationale veiligheid te borgen en in de praktijk uitvoerbaar te laten zijn voor instellingen. Instellingen zeggen zelf ook daarvoor kaders en handvaten nodig te hebben. Ze zijn er natuurlijk niet mee gediend als de een heel streng of kritisch is en de ander niet. Je moet daarin natuurlijk sowieso binnen Nederland maar het liefst in heel Europa zo veel mogelijk samen kunnen optrekken. Dit moet ook om ervoor te zorgen een gelijk speelveld te houden.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Ik kijk even naar de heer Boomsma. Zag ik dat u een interruptie had of heb ik dat niet goed gezien? Ja. De heer Boomsma.

De heer **Boomsma** (JA21):
Nog even terug naar de academische vrijheid. Ziet de VVD wel het belang van echt fundamenteel onderzoek en dat daarvoor altijd genoeg ruimte moet zijn? Dan is er ruimte voor ontdekking, nieuwsgierigheid, dingen die onverwacht zijn en naar voren komen. Vindt de VVD dat het huidige stelsel zoals de financiering is ingericht, voldoende ruimte biedt voor dat soort onderzoek?

De heer **De Beer** (VVD):
Mede namens mevrouw Keijzer, neem ik aan? Ja. We onderschrijven, zeg maar, het belang van fundamenteel onderzoek en ook het belang van de academische vrijheid daarbij om dat te kunnen doen. Of het huidige stelsel daarvoor voldoende is ingericht? Ik zou zeggen van wel. Sterker nog, wij zouden juist met die nationale Talentstrategie in de hand wat meer willen vragen van kennisinstellingen om juist onderzoek en opleidingen te ontwikkelen richting de prioritaire domeinen. Dus het antwoord is: ja, wij zien het belang. We denken dat dat in het huidige model goed tot z'n recht komt. We vragen tegelijkertijd aandacht voor de maatschappelijke norm.

De heer **Boomsma** (JA21):
Ik kijk ook even terug naar bijvoorbeeld zo'n onderzoek Wetenschapsbeleid onder druk van het Rathenau Instituut waarin juist wordt geconstateerd dat het zo belangrijk is dat

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

er voldoende geld primair naar de wetenschappers, naar de onderzoeksgroepen zelf gaat en niet zo veel via NWO en allerlei andere bureaucratische tussenlagen. Ziet de VVD ook het belang daarvan?

De heer **De Beer** (VVD):
Ja, maar aan de andere kant moet academische vrijheid ook niet vrijheid blijheid worden. Je mag natuurlijk wel verwachten dat het onderzoek uiteindelijk maatschappelijke impact levert. Ik kan me voorstellen dat sommige fundamentele onderzoeken pas op veel langere termijn tot resultaten gaan leiden, althans, voor de maatschappij, en sommige onderzoeken helemaal niet. Het feit dat de conclusie luidt dat iets niet werkt of dat een hypothese sneuvelt, kan natuurlijk ook een conclusie zijn. Ik zie niet zo waarom dat binnen het huidige model zou knellen.

De **voorzitter**:
Voldoende? Dan gaan we naar de volgende spreker, de heer Stoffer van de SGP. Aan u het woord.

De heer **Stoffer** (SGP):
Dank, voorzitter. Lees voor gebruik de bijsluiter. Dat is een bekende en nuttige aanwijzing. Als je een overdosis neemt, kan dat vervelende bijwerkingen geven. Ook het gebruik van een verkeerd medicijn kan akelig uitpakken. Ik zou dat willen toepassen ten aanzien van de nationale Talentstrategie. Ook daarbij is een bijsluiter nodig. Ik zie nu dat de Talentstrategie vooral gericht is op een sterke economie en een toekomstbestendige arbeidsmarkt. Ik zeg erbij: dat is heel belangrijk. Een strategie kan daarvoor nuttig zijn als je kijkt naar de grote uitdagingen die we in ons land hebben. Wij denken dat we tegelijk eerlijk moeten onderkennen dat de vier domeinen uit de Talentstrategie, hoe breed ze op zich ook zijn, nog maar een beperkt deel van het leven bestrijken en ook best eenzijdig zijn. We hebben daar zojuist iets over gedeeld.

Digitalisering, veiligheid, energie- en biotechnologie zijn echt heel mooie domeinen. Toch gaan onderzoek en wetenschap breder en dieper dan alleen deze. Wij zijn beducht voor de bijwerkingen als die Talentstrategie de volledige agenda van wetenschap en onderzoek zou gaan domineren. Ergens bespeur ik die ontwikkeling al een beetje in de ontwikkeling van de nieuwe sectorplannen. Ook daarin wordt extra prioriteit toebedeeld aan de domeinen van de Talentstrategie. Naar mijn bescheiden mening beperkt dat de ruimte voor de volle bloei van wetenschap en onderzoek. Ik leg mijn vraag hier maar neer voor de minister: hoe voorkomen we dat we straks te kampen hebben met schadelijke bijwerkingen?

Iets anders. De hoge aanvraagdruk voor beurzen bij NWO blijft een hardnekkig probleem. Voor de zomer moet de sector een nieuw plan leveren. Ziet de minister een kans om hierbij de doorontwikkeling van de sectorplannen als effectief middel te betrekken? De minister wil namelijk in die nieuwe sectorplannen de regie van de sector versterken. Om daadwerkelijk een verbetering van instellingen te bewerken, om kritisch te toetsen op het doorsturen van aanvragen bij NWO kunnen extra prikkels goed werken. Als een beperkt deel van de middelen uit de talentprogramma's, bijvoorbeeld 10%, direct naar de sectorplannen gaat, zou dat instellingen kunnen stimuleren om gezamenlijk meer regie te nemen op die aanvragen. Mijn vraag is of de minister dat zou willen verkennen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Dan iets wat mij na aan het hart ligt. Ik heb geen talenknobbel, maar de noodzaak om in Nederland de opleidingen Frans en Duits te versterken neemt alleen maar toe. De verwachte vacaturedruk groeit bijvoorbeeld de komende jaren het sterkst bij Frans en Duits, zelfs dubbel of driedubbel zo groot. Op welke manier ondersteunt de minister de uitwerking van de actielijnen in het sectorplan geesteswetenschappen? Het inzetten op landelijke samenwerking is goed, maar ik vraag of goede spreiding en beschikbaarheid van opleidingen een randvoorwaarde is. Is er specifieke inzet voor het beperken van het lerarentekort voor deze talen in samenwerking met de onderwijsregio's door toegankelijke lerarenopleidingen? Overigens is dat ook van belang voor wiskunde, zeg ik erbij, in het kader van de Talentstrategie.

Als het gaat om landelijk beleid op diversiteit en inclusie vindt de SGP een fundamentele heroverweging noodzakelijk. Het actieplan is afgelopen en naar onze mening kunnen instellingen dit echt zelf. Mijn vraag aan de minister is of zij de opdracht uit het actieplan Slagvaardige Overheid meeneemt in haar overwegingen.

Wij zijn ook zeer bezorgd over de druk op de academische vrijheid en de vrijheid van meningsuiting aan de academie. Het is zojuist al gememoreerd wat deze week in Maastricht gebeurde, namelijk dat de bijeenkomst van Joodse studenten door de universiteit geannuleerd is. Activisten hadden het opzettelijke doel om die bijeenkomst te verhinderen. Daarbij ging het niet om demonstratierecht, maar om pure obstructie. Agressie wordt eigenlijk beloond. Dat is hier, denk ik, aan de orde. Feitelijk wordt hier de vrije academische meningsuiting tot nul teruggebracht. Naar mijn mening hebben we geen nieuwe voorstellen nodig om mooie juridische teksten te schrijven. We moeten gewoon praktisch pal gaan staan voor kwetsbare burgers en we moeten met kracht de intimidatie terugdringen. Het is altijd mooi om over de Grondwet na te denken, maar het risico is groot dat het een bliksemafleider is die afdoet aan de urgentie om de praktijk echt te verbeteren. Mijn laatste vraag is of de minister uitdrukkelijk oog heeft voor het risico van onvruchtbare symboolpolitiek.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Ik zie een interruptie van de heer De Beer.

De heer **De Beer** (VVD):
Ik was eigenlijk wel benieuwd of de heer Stoffer of de SGP het rapport-Wennink hebben onderschreven, de richting en de aanbevelingen die daarin zitten.

De heer **Stoffer** (SGP):
Ik heb geen verklaring uitgebracht dat wij het totaal omarmen, maar de richting? Ja, zeker. Daarom heb ik juist die woorden over de Talentstrategie gesproken. Ik vind dat heel belangrijk. Ik ben iemand uit een familie die gewoon altijd de praktische kanten zag. Ik ben iemand die vroeger geen geschiedenis koos op school, omdat ik dacht dat je daarmee geen geld kon verdienen. Ik heb daar nu spijt van. Dat geeft, denk ik, wel iets aan over hoe ongelofelijk belangrijk geld verdienen aan de economie is. Maar er is meer in het leven. Dus ja, het rapport-Wennink is ongelofelijk belangrijk. We moeten superzuinig zijn op bedrijven en ook op toekomstige ontwikkeling, maar we moeten wel altijd blijven zien dat het leven breder is dan alleen dat. Geld verdienen hebben we nodig om die andere dingen ook te kunnen doen. Ik hoop dat dit een beetje kleuring geeft aan

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

datgene wat de heer De Beer vroeg.

De heer **De Beer** (VVD):
Natuurlijk wordt er heel vaak gezegd dat het gaat over economie en dergelijke, maar het gaat natuurlijk ook gewoon breed over onze welvaart en het in stand houden van onze voorzieningen. Overigens zijn de domeinen aangevuld met zorg en onderwijs in het kader van de nationale Talentstrategie. Ik vraag me af of je in een wereld waarin Europa enorm onder druk staat en waar we enorme tekorten hebben op alle vlakken toch op een gegeven moment als overheid een antwoord en een strategie moet formuleren hoe je daarmee omgaat. Onderzoek en wetenschap kunnen daarop toch een antwoord op vormen. Dat vraag ik de heer Stoffer.

De heer **Stoffer** (SGP):
Helemaal mee eens.

De **voorzitter**:
Dit was uw eerste lange interruptie.

De heer **Stoffer** (SGP):
Helemaal eens. Ik vind het ook heel goed dat deze strategie wordt ontwikkeld. We hebben het hier natuurlijk over academische vrijheid, maar je moet ook wat politieke vrijheid hebben. Je moet met elkaar kijken of je niet het kind met het badwater weggooit. Doen, vooral doen, want geld verdienen is overal belangrijk voor. Dat moeten we met elkaar doen. Dan moet je met elkaar concluderen dat het breder is dan dat. Laten we dat dus goed inzetten met elkaar. Ik vind deze strategie fantastisch. Je moet er met elkaar wel kritisch naar kijken. Ik hoop dat gedaan te hebben op deze manier. Ik denk dat de heer De Beer en ik elkaar zeker vinden op: dit moet je vooral doen. Ik zeg er dan bij dat ik niet weet hoe de heer De Beer daartegen aankijkt. Die vraag mag ik andersom natuurlijk niet stellen. Laten we ook kijken naar datgene wat er extra bij komt.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Zijn er nog meer interrupties? Nee. Dan gaan we naar de laatste spreker van de eerste termijn en dat is mevrouw Abdi van PRO. Aan u het woord.

Mevrouw **Abdi** (PRO):
Dank, voorzitter. Ik wil misschien meteen beginnen met wat verbindende woorden. Ik moet namelijk zeggen dat ik blij verrast ben met de woorden van collega Stoffer als het gaat om het belang van het wetenschappelijk klimaat. Inderdaad, het rapport-Wennink is natuurlijk heel erg welkom maar ik denk dat we moeten oppassen als het gaat om sociale en geesteswetenschappen die in Nederland van wereldklasse zijn. We moeten niet onderschatten hoe belangrijk die zijn voor niet alleen onze economie, maar juist voor de samenleving en onze publieke voorzieningen. Verschraling, juist als het om die kleine studies gaat, is iets waarvoor we oog moeten houden omdat dat ons echt naar de top brengt.

Academische vrijheid. Daarover is het veel gegaan in dit debat. Afgelopen weken is het in het nieuws en ook hier in de Kamer heel veel gegaan over de staat van onze infrastructuur. Die is heel slecht. We zien dat het nalaten van broodnodige investeringen en onderhoudswerkzaamheden leiden tot verval. Eigenlijk zou ik datzelfde principe willen toepassen als het gaat om onze wetenschap. Er zijn best wel klappen geweest

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

door toedoen van het vorige kabinet als het gaat om de forse bezuinigingen. Dat is gelukkig onder dit kabinet teruggedraaid, maar we zijn er bij lange na nog niet. We zien om ons heen en internationaal dat de academische vrijheid zwaar onder druk staat. Dat komt vanuit verschillende richtingen. Er zijn verschillende dingen ingebracht door collega's. Daar zal ik niet nader op ingaan, maar er zijn drie dingen heel belangrijk vanuit PRO.

Ten eerste denken we dat het heel goed is hoe we opvolging gaan geven aan de adviezen van de KNAW, precies als het gaat over de noodzaak om dat juridisch te borgen. Dat is mijn eerste vraag aan de minister. Ik wil daarbij zeggen dat ik een paar dingen miste in de analyse van de KNAW, namelijk als het gaat over politieke inmenging in de governance van instellingen. Er zijn heel veel manieren waarop de minister invloed kan hebben. Dat wil niet zeggen dat de minister ze altijd zal toepassen. Toch denk ik dat het goed is daar kritisch naar te kijken als het gaat om de financiering of om de raden van bestuur.

Dat raakt ook een ander punt dat bij heel veel instellingen ter discussie is gekomen en ook hier in het debat vandaag. We zien namelijk dat het weinig handvaten biedt hoe instellingen omgaan met discussies, met sit-ins, met protesten en noem maar op. Dat was eigenlijk een van de aanleidingen voor de KNAW om te gaan kijken naar die academische vrijheid. Ik denk dat het belangrijk is om hier breed naar te kijken en iedereen hierin breed mee te nemen. Ik mis ook de betrokkenheid van medewerkers en studenten zelf. Die hebben natuurlijk ook zeggenschap en een stem als het hierom gaat.

Een ander punt, dat collega Boomsma ook vaker inbrengt, gaat over de financiering. Ik zie dat er een aantal goede suggesties wordt gedaan in het KNAW-advies, maar het gaat natuurlijk om dat ongebonden onderzoek. Hoe zorgen we ervoor dat we een norm hebben voor de financieringsstructuur van de wetenschap en dat dat structureel en duurzaam is geborgd? Dat is namelijk een belangrijke randvoorwaarde voor de kwaliteit van de wetenschap.

Daarnaast moeten we niet naïef zijn als het gaat om onafhankelijkheid van onze wetenschap. We zien in de loop der tijd dat er heel veel soorten externe druk zijn. Persoonlijk heb ik meer behoefte — en dat zal ik bij de volgende procedurevergadering aangeven — om een soort rondetafelgesprek te organiseren om met elkaar heel open, heel vrij van gedachten te wisselen over welke dingen vanuit ons, vanuit de overheid, moeten komen. Ook belangrijk is bij welke dingen we als overheid ver weg moeten blijven. Dat spanningsveld merk ik in het rapport eveneens. Er wordt niet echt een conclusie getrokken. Ik denk dat het goed is dat wij als Kamer ons licht daarop laten schijnen.

Daarbij is transparantie belangrijk. Dat is mijn laatste punt. Collega Armut stipte het al aan. Gelukkig is het vertrouwen in de wetenschap heel hoog, maar je ziet dat er wel zorgen zijn over bepaalde financieringsstromen en of daar een bepaalde druk voor wetenschappers op zit om bepaalde opdrachten aan te nemen. Ik denk dat het goed is om in volledige transparantie met elkaar van gedachten te wisselen.

Nog twee andere punten. Ik was blij met de evaluatie van de NWO. Ik denk dat het goed is te kijken hoe we ervoor kunnen zorgen de aanvragen, die lage honorering, te bevorderen. Ze geven zelf ook aan dat het moeilijk is en dat het niet zo kan zijn dat een

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

generieke taakstelling verhaald wordt op het NWO. Dat vind ik een belangrijk punt. Misschien kan de minister daar kort op ingaan.

Tot slot Horizon Europe. Het blijft een veelvoorkomend probleem. Er zijn zorgen dat bepaalde Europese financieringsstromen wegvallen. Ik weet dat de Europese Raad binnenkort plaatsvindt en ik zou het fijn vinden als we een brief krijgen met de inzet van het kabinet hiervoor. Het gaat om onze inzet om goede financiering te borgen. Er zijn namelijk wel zorgen. Het zou fijn zijn daar binnenkort iets over te krijgen.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dan zijn we aan het einde gekomen van de eerste termijn. Volgens mij is gevraagd om 25 minuten te schorsen. We gaan het redden om hier om 14.40 uur weer terug te zijn.

De vergadering wordt van 14.12 uur tot 14.40 uur geschorst.

De **voorzitter**:
Goedemiddag allemaal. Ik heropen bij deze de vergadering van het commissiedebat Onderzoeks- en wetenschapsbeleid voor de eerste termijn van de zijde van het kabinet. Ik geef het woord aan de minister. We zijn gewend dat er eerst een inleiding komt. We zijn ook benieuwd naar welke kopjes er zijn voor de beantwoording.

Minister **Letschert**:
Dank u wel, meneer de voorzitter. Ik heb vier onderwerpen uit het debat waar ik net met veel genoegen naar heb mogen luisteren. Ik begin met het blokje wetenschap en valorisatie in het algemeen. Dan ga ik naar het tweede blokje: academische vrijheid en veiligheid. Dan kom ik bij kennisveiligheid en de screeningswet. Ten slotte kom ik bij het blokje overig. Daar zit van alles in. We hebben het een grabbelton genoemd.

Ik wil beginnen met het thema valorisatie. Er zijn verschillende vragen over gesteld vanuit de Kamerleden, onder andere over het belang ervan. De vragen over de deal terms komen daarin terug, net als vragen rond de NWO, de Talentstrategie en de sectorplannen. Die heb ik allemaal bij elkaar gevoegd. Er zitten soms misschien nog wat individuele vragen tussen, maar die gaan allemaal over investeringen in wetenschap en valorisatie.

Allereerst kom ik bij de vraag van Kamerlid De Beer: hoe wordt kennis in de praktijk gebracht? Zoals u weet is valorisatie vastgelegd in de WHW als een wettelijke taak voor de instellingen. Het is een integraal onderdeel van het werk van de wetenschapper, naast onderwijs en onderzoek. Het kent heel veel verschillende vormen. Het kan gaan om ondernemerschap, maar ook om wetenschapscommunicatie. Het kan bijvoorbeeld ook gaan over een wetenschapper die een onderzoeksrapport publiceert dat dan ineens belandt in een voetnoot bij Kamerstukken. Ook dat is valorisatie, want dan heeft zo'n wetenschapper kennis naar het parlement gebracht, waarop dan een beroep wordt gedaan.

Valorisatie wordt op heel veel verschillende manieren ondersteund vanuit de universiteiten. Dat gebeurt vaak via het zogeheten Knowledge Transfer Office. De Knowledge Transfer Offices doen dat deels met de ambitie om economische meerwaarde te creëren met de kennis die wordt vergaard, maar het gaat soms ook over

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

de maatschappelijke meerwaarde. Uiteindelijk wil je dat een breed publiek er zijn voordeel mee kan doen. Het gaat niet alleen om economische toepassingen, het gaat zeker ook om de maatschappelijke toepassing. We hebben in het coalitieakkoord dan ook extra middelen toegekend aan de valorisatietaak, die ongelofelijk belangrijk is. Ik kom er dadelijk nog op terug als het gaat om de rol die campussen daarin vervullen.

We hebben in het coalitieakkoord ook opgenomen dat er nagedacht gaat worden over wat we een nationaal Technology Transfer Office noemen. Ik ben samen de minister van EZK met een eerste vroegtijdige analyse bezig over wat de meerwaarde zou kunnen zijn van zo'n nationaal Technology Transfer Office. De eerste gesprekken zijn al geweest, ook vanuit mijn ministerie en mijzelf, met vertegenwoordigers in de sector die daar veel kennis over hebben. Denk aan een organisatie als Techleap. Ik ben met hen in gesprek gegaan om ze te vragen waar zij knelpunten zien voor snellere toepassing, met name in de markt. In Nederland kennen we een enorme productiviteit als je kijkt naar wat onze wetenschappers allemaal opleveren, maar de toepassing in de markt kunnen we nog wel versnellen en verbeteren. Het allerbelangrijkste bij een plan daarvoor is dat je de probleemanalyse goed scherp hebt en goed met elkaar weegt wat de interventies zijn vanuit de overheid die daaraan kunnen bijdragen.

Dat doe ik samen met de minister van EZK; de gesprekken lopen. We zullen de Kamer volgend jaar informeren over wat het betekent. Het gaat ook over obstakels die we zien bij het overdragen van intellectueel eigendom en hoe we gaan zorgen dat we daar de juiste antwoorden op vinden. De universiteiten hebben in november 2025 de National IP Deal Term Principles gelanceerd. Aansluitend daarop hebben de umc's sectorspecifieke deal terms gemaakt. De universiteiten en de umc's zijn daaraan gecommitteerd.

De volgende stap is het monitoren van de deal terms. Dat is belangrijk, want als je ze hebt, moet je er wel iets mee doen. Wij zijn bezig met vervolgstappen in wat er nog meer moet worden gedaan, ook vanuit de overheid, om doorontwikkeling van de deal terms te organiseren en om de overkoepelende ambitie te bereiken, namelijk om sneller een toepassing in de markt te kunnen realiseren. We zullen de Kamer hierover voor de zomer van 2027 informeren.

Dan ga ik naar de vragen over de rol van de campussen als ontmoetingsplaats voor onderzoekers, ondernemers en het onderwijsdomein. Dat was een vraag van de heer De Beer. Hij komt zelf uit een provincie waar de campusontwikkeling in volle glorie aan de gang is, zelfs tot en met de erkenning dat het een van de slimste regio's van de wereld is. Dan heb ik het met name over de provincie Limburg, die met de Brightlands-campussen deze erkenning heeft gekregen. Die campussen werken samen in de triple helix. Daarin zitten bedrijven, zowel grote bedrijven als het mkb, samen met de kennisinstellingen, mbo, hbo en de universiteiten in de omgeving, en de medeoverheden, gemeenten en provinciale partijen. Zij investeren met elkaar in de campusomgeving. Er wordt vaak geprofileerd op een bepaald thema. Op die manier geven zij vorm aan de doorontwikkeling van de kennis op de campus met een breder sociaal-economisch doel.

Ik geloof heel erg in die campussen. Ik geloof ook heel erg in de fysieke omgeving waar al die partijen met verschillende perspectieven, kennis en, soms, belangen, samenwerken aan die opdracht. Dat werkt heel goed. Ik ben dan ook blij dat we er in het coalitieakkoord aandacht voor hebben gevraagd. We kunnen met de Talentstrategie

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

kijken naar hoe we de campussen nog meer kunnen faciliteren. Dit doe ik ook samen met de minister van EZK, in het kader van onze gezamenlijke opdracht vanuit de Ministeriële Taskforce Toekomstige Welvaart en Vestigingsklimaat.

De motie van Kamerlid Rooderkerk, De Beer en Armut gaat over het stimuleren en ondersteunen van onderzoekers bij activiteiten gericht op valorisatie en maatschappelijke impact. Samen met de minister van BZK heb ik een advies aan de AWTI gevraagd over wat we de innovatieparadox noemen.

De **voorzitter**:
Ik zag een interruptie, maar ik wil voorstellen om de interrupties aan het eind van het blokje te doen. Ik denk dat dat goed uitkomt. Misschien moeten we een uitzondering maken voor het blokje overig, maar dat zien we dan wel weer. Ik heb u gezien, meneer De Beer. De minister vervolgt haar beantwoording.

Minister **Letschert**:
Dan ga ik door met de vraag van het Kamerlid Stoffer. Hij uitte een zorg en vroeg zich het volgende af. Als we vanuit de Talentstrategie te veel focussen op bepaalde domeinen, zou je dan geen onwenselijke effecten en een onevenwichtigheid kunnen krijgen in de toekenning van middelen voor de breedte van de wetenschapsdomeinen? Zo vat ik het samen. Ik zie hem knikken. Hij vroeg hoe ik dat voorkom. Wij hebben dit doel met elkaar gemeen. De cruciale opgaven die we hebben gedefinieerd in de Talentstrategie betreffen de domeinen die volgen uit het Draghirapport, later toegepast op de Nederlandse context in het rapport-Wennink. Het zijn belangrijke domeinen waarvan we vinden dat de overheid er een rol in heeft te spelen om daarin de groei te stimuleren. Dat doen we door meer publieke R&D-investeringen toe te kennen aan die domeinen. Dat gaat niet ten koste van de middelen die kennisinstellingen krijgen vanuit de eerste geldstroom of de NWO-middelen die de instellingen krijgen om in de breedte van alle wetenschappelijke disciplines hun onderzoek te doen.

Binnen de cruciale opgaven, de sectorplannen waarover we zojuist met elkaar spraken, is plek voor de breedte van de disciplines. In alle vier de domeinen, veiligheid en digitalisering, energie en klimaattechnologie, veiligheid en weerbaarheid en lifescience en biotech, is er ruimte voor de breedte van de disciplines om plannen te maken. Dat geldt dus ook de alfa- en gammadisciplines, de SSH. Het is voor mij dus echt een plus, een additionele investering, naast de lumpsuminvesteringen, de middelen die de instellingen krijgen, of de NWO-middelen die de instellingen hebben. Ik heb het net nog even opgezocht: er gaat ongeveer 3,2 miljard naar de eerste geldstroom en ongeveer 1,5 miljard gaat via de NWO-financiering. De middelen voor de sectorplannen, uit mijn hoofd gezegd 128 miljoen, zijn middelen die we additioneel gaan toekennen om daar de extra plus op te kunnen zetten. Ik wil benadrukken — en dat doe ik steeds, waar ik ook ben — dat we ook iets van de private R&D-investeringen verwachtingen in die domeinen. Uiteindelijk moet het met elkaar zorgen voor het vliegwieleffect bij de domeinen waar we de toekomstige groei van Nederland zouden willen zien ontstaan.

Wat krijgen we daar dan voor terug? Deze vraag kwam van het Kamerlid van de PVV. We stoppen substantieel geld in onze universiteiten en sectorplannen. Volgens mij krijgen wij daar heel veel voor terug. We hebben met het doen van onderzoek drie hele belangrijke doelen: het ontwikkelen van nieuwe wetenschappelijke kennis, het overdragen van nieuwe kennis in bijvoorbeeld ons onderwijs en voor het oplossen van

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

maatschappelijke vraagstukken. Maar ook in de innovatieketen is wetenschappelijke kennis cruciaal. Ik ben elke keer enorm trots als ik mijn collega-bewindspersonen pilotfabrieken zie openen rond fotonica, in Eindhoven, of rond regeneratieve geneeskunde of groene waterstof. Soms is dat de minister van EZK. Laatst was het de minister van VWS rond medtech. Dan weet ik dat de start van de kennis altijd ergens is ontstaan op een lab of in een onderzoeksomgeving aan een universiteit of hogeschool. Als we aan de start van zo'n kennisketen niet deze investeringen doen, kunnen we ook geen nieuwe innovatieve start-ups, scale-ups en bedrijven openen. Voor mij als minister van de O, de C en de W is het logisch dat het cruciaal is dat we blijven investeren in middelen waarmee onze wetenschappers hun kennis kunnen laten floreren.

Dit is wel het grootste blokje, voordat de voorzitter naar mij kijkt dat het sneller mag. Ik kom bij de aanvraagdruk bij de NWO. Daarover zijn een aantal vragen gesteld. De druk blijft hoog. Dat blijft een zorgelijk onderwerp voor wetenschappers, jong en oud, maar voor de jonge mensen is het nog het meest frustrerend. Zij dienen hun voorstellen in en willen uiteraard hun eigen onderzoekslijn kunnen starten. Daar zijn die middelen ongekend belangrijk voor. We hebben het volgende gedaan. We hebben de NWO en de UNL, de vereniging van universiteiten, gevraagd wat de mogelijkheden zijn om dieper te kijken naar de onderliggende analyse met betrekking tot de aanvraagdruk, ongeacht de financiële kaders, want die zijn zoals ze zijn, ook met de huidige investeringen van het kabinet. Ik heb hen gevraagd om voor de zomer van 2027 met een nieuw plan te komen voor het verlagen van de aanvraagdruk. Ik zal dat dan uiteraard ook delen met de Kamer. Dan kunnen we het gesprek hebben of we de analyse, maar ook de oplossingsrichtingen die daarin moeten komen, steunen. Volgens mij delen we het doel om de systeemdruk zo veel mogelijk verlichten.

Wil ik dan ook verkennen of extra prikkels goed werken op het doorsturen van aanvragen naar de NWO? Dat is een vraag van Kamerlid Stoffer. Die vraag wil ik meenemen in de analyse die de NWO en de UNL gaan doen om te kijken of dat zou kunnen werken als oplossingsrichting om de aanvraagdruk naar beneden te krijgen. Ik kan daar nu dus nog geen antwoord op geven. Ik wil eerst de analyse van hen terugkrijgen.

Ik heb een vraag van Kamerlid Abdi over de generieke taakstelling bij de NWO en hoe die wordt verhaald. Zoals ik in het debat bij de OCW-begroting zei, zijn we nu vanuit het ministerie bezig om zowel binnen het ministerie als bij als onze zbo's en uitvoeringsinstanties gesprekken te voeren om de taakstelling vanuit het kabinet-Schoof en het kabinet-Jetten te verwerken. Die plannen worden op dit moment uitgewerkt. De planning is dat we rond de Voorjaarsnota met de uitgewerkte inhoudelijke onderbouwing komen van hoe de taakstelling effect heeft op de organisaties die heel mooi werk voor ons doen. U zult begrijpen dat mijn streven … Ik vind "streven" niet het goede woord: ik verwacht daarbij dat de uitvoeringsinstanties, de zbo's, kijken naar hoe we efficiënter kunnen werken en niet het geld weghalen bij de middelen die we aan subsidies verlenen. Die vraag stel ik daar uiteraard bij, want dat willen we met elkaar voorkomen.

Ik ga naar een aantal vragen over de sectorplannen, met name rond de prachtige talen Duits en Frans. Een van de vragen was of er uitdrukkelijk een opdracht wordt meegenomen om iets te doen aan het specifieke lerarentekort bij deze vakken. Volgens mij hebben we er in het vorige debat ook een keer over gesproken. In de lopende ronde sectorplannen, zoals we die nu kennen van het SSH-domein, zijn vrij ambitieuze

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

plannen opgenomen voor de lerarenopleidingen in de talen. Universiteiten zijn bezig om die uit te werken. De plannen zijn als "goed" beoordeeld door de monitoringscommissie die daarnaar heeft gekeken. Die is bij mij op het ministerie geweest toen ik hun rapport in ontvangst nam. Dat loopt dus. Zoals de heer Stoffer ook zei: in de nieuwe ronde concentreren sectorplannen zich met name op die vier cruciale opgaven, zoals we die in de Ministeriële Taskforce Toekomstige Welvaart en Vestigingsklimaat hebben gedefinieerd.

De heer Stoffer vroeg mij welke inzet wij plegen om in samenwerking met, met name, de onderwijsregio's het lerarentekort voor Frans en Duits te beperken, bijvoorbeeld door toegankelijke lerarenopleidingen. Ik deel met de heer Stoffer de zorg dat er een groot tekort is aan leraren. We brengen samen met de onderwijsregio's de talenten en studenten die dat willen naar het beroep van leraar, ook voor Frans en Duits. Zij hebben actielijnen gedefinieerd in het sectorplan om de talenopleidingen te versterken, de bredere opleidingen op te zetten en de toestroom naar de lerarenopleidingen te vergroten. Ik vind het belangrijk om deze actielijnen te omarmen en daar goed op toe te zien. Ik spreek erover met de sector. Daar waar mogelijk kan ik helpen, maar uiteindelijk is het aan hen om in de verschillende disciplineoverleggen hierin de verantwoordelijkheid te nemen. Het is ook belangrijk dat er samenwerking is tussen de hogescholen en de universiteiten. Zij hebben daarin een gedeelde verantwoordelijkheid. Ze werken goed samen via de educatieve allianties die in de regio's zijn verankerd.

Ik bevestig dat ik het belangrijk vind dat er een goede spreiding is van de beschikbare opleidingen. Ik heb uiteraard ook oog voor de landelijke spreiding. Ik weet dat de universiteiten daar in hun plannen rond de opleidingen voor leerkrachten Frans en Duits ook oog voor hebben.

Ik zie hier nog iets over de deal terms en over bodylanguage. De vraag was of ik nu al aantoonbare effecten zie van de nationale deal terms die de universiteiten en umc's hebben afgesloten. Ik denk dat het nog een beetje te vroeg is. In november 2025 zijn die gelanceerd. Ze hebben zich eraan gecommitteerd. Dat is volgens mij al een hele belangrijke stap richting snellere en transparantere overeenkomsten rond de overdracht van intellectueel eigendom. De volgende stap is dat we het proces rond de spin-off deals goed monitoren. Ik ben samen met de minister van EZK bezig met de verkenning naar de nationale Technology Transfer Office en of die het antwoord gaat zijn op de knelpunten die we ervaren. Ik heb redelijk goed inzichtelijk waar de knelpunten zitten, mede door een analyse die is gedaan door Techleap en die met mij is doorgenomen. Ik zal voor de zomer ook uw specifieke punten rond deal terms daarin meenemen.

Dan is er nog een vraag gesteld door Kamerlid Raijer over tijdelijke contracten. Ze vroeg wanneer ik daar iets aan ga doen. Het is heel goed dat we als kabinet de additionele investeringen in de wetenschap kunnen doen. Bij de nieuwe ronde sectorplannen gaan we ervan uit dat de universiteiten de middelen gebruiken om vaste contracten te kunnen aanbieden. Die middelen geven ook de ruimte aan de universiteiten om dat te gaan doen.

Het Kamerlid vroeg ook of ik nog iets ga doen aan de regel- en verantwoordingsdruk. Dat is een discussie die we ook hebben vanuit de Ministeriële Taskforce Slagvaardige Overheid. We willen kritisch kijken naar de regel- en verantwoordingsdruk die wij leggen op de verschillende sectoren en waar we die kunnen verlichten. Daar hoort soms ook bij

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

dat instellingen zelf moeten kijken naar de regels die zij hebben ingevoerd, die niet door nationale wetgeving of beleid worden gevraagd. Het vergt dus aan twee kanten een kritische blik op wat je hebt ingeregeld. Ik heb in uw commissie al meerdere gesprekken gevoerd over bijvoorbeeld accreditaties en of die niet op een andere manier kunnen of wat langer in de tijd. Dat geldt dan voor onderwijsaccreditaties. Ik kijk naar alle mogelijkheden om onnodige regel- en verantwoordingsdruk zo veel mogelijk weg te nemen. Dat is absoluut een ambitie die ik met u deel.

Ik hoor net van mijn ambtelijke ondersteuning dat het bij de sectorplannen om nog iets meer geld gaat, namelijk 132 miljoen.

De **voorzitter**:
Daarmee bent u, volgens mij, aan het einde gekomen van uw beantwoording van het eerste blokje. U heeft net gezien dat de heer Stoffer helaas weg moest. Dat is niet uit desinteresse, maar vanwege andere verplichtingen. Hij heeft dit vooraf bij ons aangegeven. Ik kijk of er andere interrupties of vragen zijn. Ik ga het rijtje af. Mevrouw Armut, aan u het woord.

Mevrouw **Armut** (CDA):
Dank aan de minister voor de eerste beantwoording. Ze kwam terug op de deal-termprincipes. Ze gaf aan dat het nog een beetje vroeg is om daar al heel veel over te zeggen. Tegelijkertijd gaf de minister wel aan dat er knelpunten zijn. Ze bestaan ook al een aantal jaar, dus ik vraag toch of de minister al meer kan duiden of de deal terms een effect laten zien. Zijn er al kortere onderhandelingen? Lukt het spin-offs beter om vervolgfinanciering te krijgen? Kan de minister daar misschien wat meer op ingaan?

De **voorzitter**:
Dank voor de vraag. Het is misschien wel goed dat we dezelfde spelregels hanteren. Tot en met 30 seconden zijn de interrupties onbeperkt en bij meer dan 30 seconden tellen interrupties dubbel. Ik weet dat we het erover hebben gehad hebben, dus ik zal er iets coulanter mee omgaan. Deze interruptie was nog binnen de 30 seconden.

Minister **Letschert**:
Zeker, de deal terms leiden absoluut tot een versnelling in het proces. In de wat grotere NGF-trajecten, zoals bijvoorbeeld Biotech Booster, kan het echt helpen. Voor de grondige analyse naar onder meer de andere bestaande knelpunten bij de versnelling, en de ambities die we daarin hebben, moeten we nog wat dieper gaan. Voor de zomer kom ik met de uitgebreide analyse, inclusief de ambitie van het kabinet rond de aanpak en of daarin de nationale Technology Transfer Office een juiste interventie is. Dat kan ik nu nog niet zeggen. Dat is onderdeel van de verkenning.

De **voorzitter**:
Dat leidt tot een vervolgvraag van mevrouw Armut.

Mevrouw **Armut** (CDA):
Ik probeer dat weer binnen de tijd te doen. De minister had het over monitoring. Ik ben dan benieuwd hoe we dat moeten zien. Gaat ze die evalueren met de betrokken partijen? Is dat waar ze volgend jaar in de zomer op terugkomt? Moeten we het zien als een evaluatie?

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Minister **Letschert**:
Ik ben nu samen met de minister van EZK bezig. Er zijn verschillende analyses vanuit de AWTI en Techleap die aangeven waar we bestaande knelpunten en obstakels kunnen wegnemen, zodat we de versnelling in de valorisatieketen kunnen bespoedigen. Daar hoort ook bij dat wordt bekeken of de deal terms werken op de manier die de universiteiten daarvoor hebben ingericht. "Een hele zware evaluatie" vind ik een te groot woord. Volgens mij moeten we gewoon een discussie hebben over wat de knelpunten zijn, hoe we ze kunnen wegnemen en of het voornemen uit het coalitieakkoord voor een nationale Technology Transfer Office het antwoord is. Daar zitten we nu nog midden in.

Mevrouw **Al Biyati** (FVD):
Ik kwam natuurlijk ietsje later binnen, maar volgens mij mis ik de beantwoording van mijn twee vragen. Kan dat kloppen?

De **voorzitter**:
Er zijn meerdere blokjes. Dit was het eerste blokje.

Mevrouw **Al Biyati** (FVD):
O, excuus.

De **voorzitter**:
Dat geeft niets. Ze komen in een ander blokje terug.

Minister **Letschert**:
Zeker.

De **voorzitter**:
Ja, het komt goed. Ik geef het woord aan de heer De Beer.

De heer **De Beer** (VVD):
Ik kan mij herinneren dat de minister in het voorjaar zei dat ze zou komen met de uitwerking van een campusstrategie. Als ik me dat verkeerd herinner, is dat ook helemaal prima. Ik zit niet verlegen om nog een strategie. Als het past in het bredere plaatje is dat goed. Als tweede vroeg ik me af in welk blokje de Einsteintelescoop aan de orde komt.

De **voorzitter**:
De tweede vraag gaat over de Einsteintelescoop.

Minister **Letschert**:
De Einsteintelescoop komt in het blokje overig aan de orde.

De **voorzitter**:
De eerste vraag ging over strategie.

Minister **Letschert**:
In het coalitieakkoord hebben wij vanuit de ambities die we in de Ministeriële Taskforce Toekomstige Welvaart en Vestigingsklimaat hebben gesteld aandacht gevraagd voor de regionale ecosystemen. Vanuit die taskforce zullen we daarover informeren. Ik kijk even naar de ambtelijke ondersteuning of dat voor de zomer gebeurt. Ja, dat denk ik wel.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De **voorzitter**:
Dank. Zijn er nog meer interrupties?

Mevrouw **Abdi** (PRO):
Ja, heel kort. De minister zei dat we de Talentstrategie en de uitwerking van het rapport-Wennink moeten zien als een soort plusje voor de student. Dat triggerde bij mij de gedachte aan de aanstaande discussie over de kostensystematiek. We hebben het daar kort over gehad bij de begrotingsbehandeling. Ik zou de minister willen uitnodigen om de Kamer iets meer mee te nemen, zodat het niet alleen op papier is, maar ook in de praktijk. We zien in het verleden ook dat CvB's op korte termijn al anticiperen op ontwikkelingen die er zijn, dus als het gaat om het fuseren van faculteiten, om brede bachelors of als er concurrentie is tussen technische en niet-technische universiteiten. Tot nu toe werd in elk debat waarin ik dit aankaart gezegd: maak je geen zorgen, we staan voor het volledige wetenschappelijk klimaat, we gaan hier alleen een klein beetje sturen. Ik mis zelf het overzicht. Ik ben bang dat ze weer vooruitlopen op het besluit van de minister. We zien dat breder ook, omdat er druk is op de financiering per student.

Ik weet dat dit een hele lange interruptie is, maar ik wil dat de minister mij goed begrijpt. Het is een zoektocht voor mij. Ik hoor: het komt goed. Maar als ik in gesprek ga met instellingen en wetenschappers, dan zie ik een andere ontwikkeling. Ik zie dat ze al op heel veel zaken vooruitlopen. Dat komt door die financieringsdruk. Ik ben nieuwsgierig of de minister met de Kamer wil meedenken hoe we kunnen zorgen dat we en-en doen. Dat we én recht doen aan het rapport-Wennink én ervoor oppassen om als overheid zodanig te sturen dat we uiteindelijk aan de achterkant verschalen omdat, als het gaat om de geesteswetenschappen en de sociale wetenschappen, harde afspraken met de instellingen daarover ontbreken.

De **voorzitter**:
Dit was uw eerste lange interruptie.

Minister **Letschert**:
Misschien dan allereerst even over de middelen die we vanuit de sectorplannen toekennen aan de instellingen. Die middelen gaan ook naar de alfa- en gammawetenschappen. De middelen gaan niet alleen naar de STEM-vakgebieden. De disciplines economie en bedrijfskunde bijvoorbeeld, die een sectorplan maken in de komende ronde, doen dat met elkaar, maar doen dat ook op de domeinen die we hebben gedefinieerd in de Talentstrategie of eigenlijk in de toekomstige welvaartstrategie. De Talenstrategie is daar een onderdeel van. Zij hebben daar ook de middelen voor. De STEM-gebieden moeten het ook toepassen binnen die vier cruciale domeinen.

Uw vraag is een hele relevante. We zijn op dit moment in gesprek met de verschillende hogeronderwijssectoren, zowel de UNL als de VH, over het proces rondom de inrichting en de verkenning van het nieuwe bekostigingssysteem. U zult begrijpen dat ze dat wel spannend vinden. Wat zijn de onderliggende ambities en beleidswensen van het ministerie, in dit geval van deze minister, die dan ook een plek zouden kunnen krijgen in de herziening van de bekostiging? Ik wil dat heel zorgvuldig doen in gesprek met de verschillende koepels en de bestuurders die daarbij horen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Ik zal u dan ook informeren over hoe dat proces eruit gaat zien en wat daar de onderdelen van zijn. Ik weet niet of ik dat voor de kerst haal. Het kan zijn dat ik nog een extra ronde bestuurlijke gesprekken ga inplannen en dan wordt het net na de kerst. Dan kan dit ook een belangrijk aandachtspunt zijn. Dat is hopelijk een antwoord op uw vraag.

De **voorzitter**:
Dan gaan we nu naar het tweede blokje.

Minister **Letschert**:
Ik ga naar de vragen die te maken hebben met academische vrijheid, desinformatie en het afgelasten van de bijeenkomst in Maastricht. Dat zit allemaal in dit blokje.

Ik begin met de discussie die u met elkaar hebt gehad over academische vrijheid en onder andere ook over de gedragscode trouwens. Daar kom ik dadelijk op terug. We hebben een advies gekregen van de KNAW. We hebben eigenlijk twee adviezen van de KNAW gekregen. Een gaat over academische vrijheid en de ander over de vrijheid van meningsuiting. Ik wacht nog op een advies — ik heb dat voor de zomer tegen uw commissie gezegd — van het Rathenau rondom de pluriformiteit. Ik heb toen ook tegen uw commissie gezegd dat ik de drie adviezen samen wil nemen in mijn beleidsreactie naar de Kamer over wat de onderliggende aanbevelingen zijn en hoe ik daar opvolging aan ga geven en met de Kamer over in gesprek ga.

De twee adviezen over academische vrijheid en vrijheid van meningsuiting heb ik al overhandigd gekregen. De wetenschappers die dat gemaakt hebben, zijn bij mij op bezoek gekomen en hebben het gepresenteerd. Ik vond het heel fijn om van hen de duiding te krijgen hoe zij tot hun advies zijn gekomen. Een van de adviezen, zoals u zelf ook zei, gaat erover of we de academische vrijheid als belangrijk principe in de Grondwet zouden moeten verankeren. Dat was een van de aanbevelingen specifiek uit dat advies. Ik heb ook tegen hen gezegd dat ik dat advies uiteraard goed ga bestuderen en erover van gedachten ga wisselen met mijn collega van Binnenlandse Zaken, die over de Grondwet in het algemeen gaat. Dat ga ik zeker doen.

Het is ook heel belangrijk dat de KNAW samen met de UNL de komende periode, ik geloof al op 3 december, een brede dialoog organiseert over dit advies. Ze willen daarbij een zo breed mogelijke doelgroep van inwoners van Nederland uitnodigen om met hen in gesprek te gaan. Wat vinden we van dit advies en wat vinden we van de aanbevelingen? Hoe kijkt het bredere publiek daarnaar? Ik vind dat mooi om te zien. Ik kan de uitkomsten daarvan heel mooi meenemen in mijn beleidsreactie naar de Kamer. De brief gaat u van mij sowieso voor de kerst krijgen. Dat had ik u ook toegezegd.

Dan had ik een vraag gekregen van het Kamerlid Rooderkerk over desinformatie, ook naar aanleiding van het gesprek dat mevrouw Rooderkerk heeft gehad met studenten en docenten. Zij maken zich zorgen en ook de Kamer maakt zich zorgen. Worden studenten wel voldoende opgeleid en getraind als het gaat om desinformatie? Je moet eigenlijk veel eerder beginnen in de onderwijsloopbaan van een jongere. Als je pas bij de studenten zou beginnen, als je dat als verantwoordelijkheid alleen bij het vervolgonderwijs zou leggen, dan ben je eigenlijk wel een beetje te laat.

Daarom is het ook goed dat er in het funderend onderwijs veel aandacht is voor wat we digitale geletterdheid noemen, voor mediawijsheid en kritisch denken. Ik ben heel blij dat

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

dat in de nieuwe kerndoelen is verankerd en daarnaast ook in het burgerschapsonderwijs. Dat betekent dat de studenten die binnenkomen in het vervolgonderwijs best al een flinke bodem hebben — dat moet ook al op die leeftijd — om te weten welke bronnen je nog kan vertrouwen, hoe je dat met elkaar in discussies doet en hoe je leert kritisch te denken. Dat neemt niet weg dat ook het vervolgonderwijs daar een taak in heeft. Het vervolgonderwijs heeft de taak om studenten daar continu in mee te nemen. Het onderscheiden van facts van fake hoort bij het hele kritisch denken dat je geleerd wordt, ook in het vervolgonderwijs.

Dan was de vraag wat je doet met wetenschappers die ervaren dat ze niet meer veilig over hun onderzoek kunnen communiceren. We hebben het platform WetenschapVeilig opgericht, waar wetenschappers zich kunnen melden en steun kunnen vragen als ze zich bedreigd voelen. De subsidie van het programma loopt af. Ik ben aan het onderzoeken hoe ik dit onderwerp structureel verankerd krijg en de wetenschappers daarin kan blijven ondersteunen. Hierover zal ik u ook voor de kerst informeren.

Dan vroeg het Kamerlid Boomsma welke concrete voorbeelden ik zie van het onder druk staan van academische vrijheid. Er zijn verschillende analyses gemaakt met verschillende elementen die een effect kunnen hebben op de academische vrijheid. Dat gaat deels over financieringsdruk. Hoe meer wetenschappers onder druk staan om hun onderzoek gefinancierd te krijgen, hoe meer je hoort dat de volledige vrijheid om hun eigen onderzoekslijn te kunnen blijven ontplooien in gevaar zou kunnen komen, en ze ook steeds meer afhankelijk worden van private financiering. De hele discussie rondom werkdruk speelt daarbij ook een belangrijke rol. Het is denk ik belangrijker om hier te zeggen dat het Rathenau op dit moment de mogelijkheden aan het onderzoeken is om academische vrijheid te monitoren. Ik denk dat dat belangrijk is. Het rapport krijg ik nog dit najaar. Ook dit najaar — het begint wel steeds korter te worden, over zes weken is het volgens mij kerstvakantie — zal ik op dit rapport de Kamer een reactie geven. Ik denk dat dat heel belangrijk is.

Dan was er een vraag van Forum voor Democratie over het meldpunt voor wetenschappelijke misinformatie. Het rapport van het Rathenau heet Wikken en weten. Het is een studie over de relatie tussen vertrouwen in wetenschap en misinformatie met name op sociale media. Ik heb het rapport met veel belangstelling gelezen. In september heeft u gevraagd om een reactie. Ik zal die begin volgend jaar met u delen. Ik heb het in september binnengekregen en ben het nu aan het bestuderen. U krijgt daar in het eerste kwartaal van volgend jaar een reactie op.

Verder vroeg Forum voor Democratie of ik bereid ben te laten onderzoeken in hoeverre onderzoekers zichzelf censureren als ze afwijken van het discours in hun eigen vakgebied. Ja, ik ben zeker bereid om dat te onderzoeken. Ik denk dat het van groot belang is dat er bij instellingen een cultuur heerst waarin onderzoekers zich veilig voelen en er ook ruimte is voor dialoog en diversiteit aan perspectieven.

Er was een onderzoek in 2023 van het onderzoeksbureau Technopolis waarin werd vastgesteld dat de meerderheid, zowel van wetenschappers, docenten als studenten, zich vrij voelt om zichzelf te uiten. In 2028 krijgt dit onderzoek een vervolg. Dan wordt niet alleen naar de zelfcensuur gekeken, maar ook naar de staat van academische vrijheid in Nederland. De monitoring vanuit het Rathenau komt, zoals ik zei, dit najaar. Daar zal ik u voor de kerst over informeren.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Dan wil ik naar de gedragscode gaan. De heer Boomsma en mevrouw Keijzer hadden daar een vraag over. Ik heb de gedragscode er vanmorgen weer even bij gepakt. Ik heb hem hier liggen. De gedragscode gaat op 1 januari 2027 in werking treden. De Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit formuleert een aantal basisprincipes: eerlijkheid, zorgvuldigheid, transparantie, onafhankelijkheid en verantwoordelijkheid. Die vloeien voort uit de fundamentele drijfveer van de wetenschappelijk onderzoekers, namelijk het streven naar kennis en begrip, en ook kennisvermeerdering. Volgens mij deelt iedereen dat.

Ik ben ook weer even in de historie gedoken. In 2018 werd de term "waarheidsvinding" expliciet geschrapt uit de toenmalige code. Toen is door de commissie die de codes maakt voor de hele kenniswereld — daar werken heel veel partijen aan mee — een verschuiving voorgesteld naar de vijf toetsbare kernprincipes die ik net noemde. Ik noem expliciet het woord "toetsbare", want de commissie die de code destijds in 2018 herzag, die vond termen als "waarheidsvinding" lastig te operationaliseren binnen een juridisch en tuchtrechtelijk kader.

In plaats daarvan — de commissie legt dat ook uit in de redenering toentertijd — werd de nadruk gelegd op de onderzoeksmethode die per discipline verschilt. Dat heeft u in het debat ook zelf aangegeven. De nadruk werd gelegd op de methode en het gedrag van de wetenschapper. Bij het gedrag van de wetenschapper gaat het dan over eerlijkheid, transparantie en zorgvuldigheid. De heer Boomsma zal dat omarmen. Want meestal — ik heb hem zo in de debatten leren kennen — werd er ook het een en ander gezegd over de filosofische complexiteit van de term "waarheid". In verschillende wetenschappen wordt die ook echt anders uitgelegd. Ik ga een voorbeeld noemen. Een natuurkundige zoekt naar andere wetmatigheden dan bijvoorbeeld een historicus die bronnen interpreteert of een letterkundige. De term "waarheid" dekt de lading van alle disciplines simpelweg niet goed. Ik quote de commissie die toentertijd de herziening van de code beargumenteerde, inclusief het gebruik van die vijf woorden.

Als laatste, voor ik met mijn college stop: ik kan me voorstellen dat we dadelijk een discussie met elkaar gaan krijgen over de keuze van de commissie en de sector. Nogmaals, ik ga daar als minister niet over. De sector gaat daar zelf over. Ik denk wel dat het belangrijk is dat de code juridisch toetsbaar moet zijn. De gedragscode is ook een tuchtrechtelijk document. Er worden namelijk officiële klachten op gebaseerd die kunnen leiden tot ontslag. De Commissie Wetenschappelijke Integriteit of het LOWI, de landelijke commissie die daarboven zit, kan heel moeilijk toetsen of een onderzoeker de waarheid heeft gevonden. Wel kan een commissie heel concreet toetsen of de onderzoeker eerlijk, zorgvuldig of transparant heeft gerapporteerd over zijn of haar bevindingen. Daarom heeft de commissie uiteindelijk in 2018 en nu weer opnieuw in de herziening naar 2027 gezegd: we houden vast aan die vijf kernprincipes die in de code zijn genoemd.

Ik heb heel veel inhoud gegeven. Mijn laatste bullet: als minister ga ik verder niet over de inhoud van de nationale code. Dat is ook wel weer de situatie.

De heer Stoffer vraagt of ik oog heb voor wat hij de onvruchtbare symboolpolitiek noemde. Ja, het gaat ook over cultuur. Een gedragscode is heel prachtig, maar als je die in een la legt, dan gebeurt er niks mee. Een gedragscode betekent dat het ook in de

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

opleiding van jonge onderzoekers een plek heeft. Dat zie je in de graduate schools, maar het geldt ook voor studenten. Studenten werken vaak mee aan een onderzoeksproces. De normen die hierin staan moeten ook echt in het gesprek op de werkvloer een plek krijgen. Daar ben ik het helemaal mee eens. Ook in mijn brief aan de Kamer over academische vrijheid en alle normen die in de code staan, zal ik toelichten hoe ik verwacht dat de instellingen daaraan uiting geven.

Dan was er de vraag of ik wil toelichten of academische vrijheid wellicht op gespannen voet staat met doelgerichtheid en doelmatigheid. Kamerlid De Beer heeft met name verwezen naar de Talentstrategie. Ik denk eigenlijk niet dat dat het geval is, want academische vrijheid is het fundament. Op het moment dat wetenschappers met elkaar rondom bepaalde thema's, in dit geval thema's die we in de Talentstrategie hebben gedefinieerd, onderzoeksplannen gaan maken, dan is de academische vrijheid nog steeds de academische vrijheid die hun kernwaarde en bescherming is.

Dat wil niet zeggen dat de overheid niet ook strategische prioriteiten kan stellen waarop ze een versnelling van academische kennis zou willen zien, inclusief de toepassing richting economie of maatschappij. Dat is iets anders dan dat de academische vrijheid daarmee onder druk zou staan. Dat zou wel zo zijn als ik zou zeggen: al het wetenschapsgeld gaat alleen maar naar deze thema's. Dan heb je heel weinig ruimte om je onderzoekvrijheid in de breedte te kunnen borgen. Ik zie dat de instellingen een ruime mate van middelen hebben — het kan in hun ogen natuurlijk altijd meer — voor de breedte van de wetenschapsdisciplines inclusief hun eigen strategische keuzes. Bij de Talentstrategie zeggen ze: we zien de opgave waar het kabinet voor staat of waar dit land voor staat, we doen daaraan mee. Daarom hebben ze allemaal voor de zomer al hun proposities ingediend. Zij steunen de richting daarvan van het kabinet.

Dan had ik een vraag over het vertrouwen in de wetenschap van de groep met het laagste vertrouwen. Ik denk dat dat een heel belangrijk aandachtspunt is dat mevrouw Armut mij heeft meegegeven. Wij zullen in het voorjaar van 2027 reageren op het rapport Vertrouwen in de wetenschap. Ondertussen gebeurt er wel heel veel, ook om juist doelgroepen te benaderen die wat minder het soms vanzelfsprekende vertrouwen in de wetenschap hebben. Dat gaat heel vaak vanuit de Nationale Wetenschapsagenda waar ook burgers vragen kunnen stellen over allerlei onderwerpen waar ze graag meer kennis over willen vergaren. Maar het gaat ook over projecten die echt in wijken plaatsvinden. Er is een NWA-project Bloesem waarin inwoners van de wijken Moerwijk in Den Haag en Stevenshof meewerken in een onderzoek naar gezondheidsverschillen. Citizens science vind ik echt een heel mooi voorbeeld van hoe je mensen kan betrekken bij de wetenschap waar ze zelf ook iets aan hebben. Je hebt ook in heel veel steden Universiteit in de Buurt. Dat zijn prachtige initiatieven waar we volgens mij heel trots op moeten zijn.

Dan kom ik op het laatste onderwerp over het afgelasten van bijeenkomsten. In dit geval ging het om een bijeenkomst georganiseerd door een Joodse studentenvereniging. Volgens mij heeft u daar allemaal uw frustratie en uw verdriet, mag ik ook wel zeggen, over geuit. De heer Boomsma vroeg wat ik als minister heb gedaan toen dat nieuws bij mij binnenkwam. We hebben uiteraard meteen contact opgenomen met de universiteit Maastricht. Wat is daar nu gebeurd? Zij vertelden dat zij in afstemming met de lokale driehoek uiteindelijk hebben moeten beslissen om de meeting uit veiligheidsoogpunt af te gelasten. Het is op zichzelf al triest dat die noodzaak er blijkbaar was. Er is gepoogd,

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

ook in overleg met de gemeente, om een andere locatie te vinden. Elke keer dat er een locatie was gevonden, werd die weer gelekt. Op een gegeven moment werd er gezegd: we kunnen op deze korte termijn die veiligheid niet garanderen. Het speelde allemaal op diezelfde dag. De universiteit zegt nu dat ze met de organisator opnieuw kijken of ze die lezing op hele korte termijn kunnen organiseren.

Ik denk dat het bredere vraagstuk is hoe je er nou voor zorgt dat je als instelling, in dit geval een universiteit, de veiligheid kan borgen. Het zou bijna een vanzelfsprekendheid moeten zijn. Je zou het eigenlijk niet nodig moeten hebben. Laten we dat vooropstellen. Als het dan nodig is, hoe zorg je er dan voor dat je voldoende capaciteit en ook steun van je omgeving, in dit geval vanuit de gemeente, hebt. Ik zeg niet dat dat hier niet aan de hand was, maar de eigen beveiliging die de universiteit heeft, is vaak niet afdoende om de veiligheid te borgen.

Daar ligt ook nog wel een opdracht voor mij om met de UNL in gesprek te gaan. Hoe zorgen we er nu voor dat we daar eerder op kunnen acteren? Hoe zorgen we ervoor dat de veiligheid aan de voorkant nog strakker wordt meegenomen en zo wordt georganiseerd dat de lezingen wel door kunnen gaan? Dat is volgens mij wat we allemaal moeten willen. Het is onacceptabel dat lezingen niet door kunnen gaan en het zorgt ervoor dat het debat, de academische vrijheid zoals we die binnen onze instellingen gewaarborgd willen hebben, toch onder druk wordt gezet. In dit specifieke geval zorgt het ervoor dat de Joodse studenten en medewerkers zich weer bedreigd voelen. Dat mag absoluut niet.

Ik kan u misschien een laatste update geven, meer in het algemeen en even los van de situatie in Maastricht. Ik heb onlangs in opvolging van de taskforce-aanbevelingen een gesprek gehad met een vertegenwoordiging van de lokale driehoeken. Dat was met burgemeesters, OM, politie, universiteitsbestuurders en de minister van Justitie om met deze vertegenwoordigers te praten over hoe we nu ervoor zorgen dat de aanpak aan de voorkant, maar ook als er iets misgaat, meer uniform wordt, zodat ook universiteitsbestuurders daarop kunnen rekenen en erop kunnen vertrouwen. Er komt nu een opvolging op en ik zal het met de Kamer delen als het klaar is. Het was een goed gesprek waarbij ook echt de noodzaak werd gevoeld om daar met elkaar nog betere afspraken over te maken.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dat was de beantwoording van het tweede blokje. Wie mag ik het woord geven voor een interruptie? Dan ga ik gewoon het rijtje af of er interrupties zijn. Mevrouw Rooderkerk.

Mevrouw **Rooderkerk** (D66):
Dank aan de minister voor de beantwoording. Ik begrijp dat de minister zegt: we komen nog terug op de academische vrijheid en hoe we die beter kunnen verankeren. De minister noemde de Grondwet, maar natuurlijk zou daartoe ook in de onderwijswetgeving kunnen worden overgegaan. Is dat ook iets wat de minister expliciet aan het verkennen is?

Minister **Letschert**:
Jazeker.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De **voorzitter**:
Zo kort kan het zijn, mevrouw Rooderkerk.

Mevrouw **Rooderkerk** (D66):
Misschien heb ik behoefte aan toch wel wat meer. Soms is het jammer als we het debat verplaatsen naar eerst een brief. Ik ben ook gewoon benieuwd hoe de minister er dan naar kijkt. Ziet de minister mogelijkheden om dit inderdaad beter te verankeren? Wat komt er dan uit zo'n gesprek dat u bijvoorbeeld heeft gevoerd met deze wetenschappers?

Minister **Letschert**:
Ik had ook liever dit debat een paar weken later gehad. Ik heb heel veel druk gezet op het onderzoek van het Rathenau, want ik had u beloofd dat u dat voor de kerst zou krijgen. Dat gaat ook lukken. Ik had gezegd dat ik het allemaal samen ga pakken. Dat betekent dus ook dat ik midden in die analyse zit met mijn beleidsteam. Uiteraard heb ik zelf de rapporten gelezen maar ik wil niet nu al vooruitlopen op wat dat betekent.

Mevrouw **Rooderkerk** (D66):
Dan had ik nog een vraag over desinformatie en het gesprek dat ik daarover met studenten had. Dat was naar aanleiding van een onderzoek van de Haagsche Hogeschool. Ik doe het graag aan de minister toekomen. Zij geven aan dat het inderdaad op de middelbare school begint bij de basisvaardigheden lezen en schrijven, maar je ook ziet dat docenten best wel verlegen zijn, in het hoger onderwijs ook, om goed het gesprek hierover met studenten te kunnen voeren. Gaat de minister dit ook meenemen, bijvoorbeeld in de strategie die er de komende tijd aankomt?

Minister **Letschert**:
In de strategie rondom AI? Ja, zeker, absoluut. Ik kom dadelijk nog terug op de vragen rondom AI en onderzoek. Die zitten in het blokje overig.

De heer **Boomsma** (JA21):
Het is toch een beetje lastig met zulke grote blokjes, want ik heb eigenlijk over elk onderdeel van het blokje wel vragen. Ik begin maar gewoon. Ten eerste over Maastricht. De minister zegt dat in de afstemming met de driehoek bleek dat het noodzakelijk was, maar ik lees juist in de stukken en in de informatie die mij bereikt dat er geen afstemming was met de driehoek en dat de universiteit dus zonder afstemming had besloten om af te gelasten. Het waren ook maar twaalf mensen en er waren ook particuliere beveiligers aanwezig. Dus weet de minister dat zeker?

Minister **Letschert**:
Ja. Wij hebben de informatie gekregen dat er afstemming is geweest met de lokale driehoek. De universiteit neemt uiteindelijk het besluit, maar de afstemming is er geweest. Dat is de informatie die wij hebben gekregen.

De heer **Boomsma** (JA21):
Het roept gewoon heel veel vragen op. Kijk, als zo'n besluit wordt genomen bij zo'n relatief kleine bijeenkomst van twaalf studenten waarbij notabene al beveiligers aanwezig zijn, en je dan alsnog de conclusie moet trekken dat het niet door kan gaan, moet er dus sprake zijn van een zeer ernstige veiligheidsdreiging. Wat weten we dan over de dreiging die er daadwerkelijk bestond?

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Minister **Letschert**:
Ik weet dat er met name veel zorgen ontstonden rondom onlineoproepen om de bijeenkomst te verstoren en toen er naar een andere locatie is gezocht, die locatie werd gelekt. Gezien de omvang van wat er online gebeurde en de mogelijke gevolgen voor de bijeenkomst in de ogen van de universiteit werd er, nogmaals, in afstemming met de lokale driehoek, gezegd: dit kunnen wij niet met de eigen beveiligers van de universiteit. Het is misschien goed om even te duiden: het zijn geen mensen met een mandaat of jurisdictie zoals een beoefenaar die politieagent is. Het is echt een ander type beveiliging en het zijn andere ingrepen die je dan mag toepassen.

Ik heb ook begrepen dat de groep of de personen die opriepen om dat te gaan verstoren niet hadden gevraagd om een vergunning voor een demonstratie. Dat zou eigenlijk de route zijn en dan was ook bekend geweest dat dit zou kunnen gaan gebeuren. Deze dynamiek ontstond allemaal in de korte tijd naar de aanvang van de lezing. Op basis daarvan heeft het universiteitsbestuur gezegd: de veiligheid kunnen wij nu niet borgen, hoe erg de universiteit Maastricht dit ook vindt.

De heer **Boomsma** (JA21):
Ik denk dat dit soort situaties echt vraagt om een bepaalde bestuurlijke doortastendheid en moed, ook vanuit de driehoek. Men zou op dat moment moeten zeggen: we sturen nu een peloton politieagenten daarnaartoe om ervoor te zorgen dat het door kan gaan. Ik wil graag dat soort reacties vanuit de driehoek en ook vanuit de universiteit. Kijk, als die dreiging zo groot is, komt dat dus ook van actiegroepen binnen de universiteit. Tenminste, ik begrijp uit wat ik heb meegekregen dat dat in ieder geval zo werd gezien, ook zelfs van de zogenaamde encampment Maastricht of Free Palestine die over hun eigen lokaal beschikken op de universiteit. Als er zo'n dreiging uitgaat, van mensen van binnen de universiteit zelfs, die blijkbaar hebben besloten dat deze bijeenkomsten van Joodse mensen niet mogen plaatsvinden, dan moet er daartegen toch ook worden opgetreden?

Minister **Letschert**:
U vraagt nou naar de herkomst van de personen die deze oproer hebben gecreëerd. Daarover heb ik de informatie nu niet voorhanden. Het is ook niet aan mij om daar nu een uitspraak over te doen. Ik ben het wel met u eens — ik zei het net ook in mijn eerste reactie — dat het ook aan mij is om het gesprek opnieuw met de UNL aan te gaan over de gesprekken die met de driehoeken lopen. Wat is nou de adequate reactie zowel aan de voorkant op het moment dat er een dreiging plaatsvindt als wanneer er een verstoring plaatsvindt? Beide situaties kunnen zich voordoen. Die gesprekken lopen, zoals ik u net heb gezegd.

De **voorzitter**:
Ik ben dan gekomen bij mevrouw Armut. Zij heeft daar denk ik ook een vraag over. Even over ditzelfde onderwerp, mevrouw Armut.

Mevrouw **Armut** (CDA):
Het blijft eerlijk gezegd voor mij nog een beetje vaag. Ik probeer duidelijk te hebben bij wie nu welke verantwoordelijkheid ligt. De minister zei net dat het uiteindelijk met de lokale driehoek moet worden afgestemd, maar dat het besluit bij het universiteitsbestuur ligt. In het document Gevangen in vrijheden staat ook dat het vervolgens aan de lokale

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

driehoek, burgemeester, politie en OM is om keuze te maken over ingrijpen als het uit de hand dreigt te lopen. Ik ben even benieuwd wie nu uiteindelijk deze keuze heeft gemaakt. Had er dan niet bijvoorbeeld vanuit de driehoek besloten kunnen worden om meer politie-inzet te regelen, zodat het toch doorgang kon vinden?

De **voorzitter**:
Dat was een lange interruptie.

Minister **Letschert**:
Uiteindelijk is de lokale context: de driehoek beslist. Maar hier was er nog geen verstoring, want de bijeenkomst is afgelast. De universiteit heeft uiteindelijk gezegd: dit is de situatie zoals wij die nu zien. Er is dan afstemming met de lokale driehoek. De universiteit neemt op dat moment het besluit. U vraagt dan om de politie die kant op te laten gaan. Dat bepaalt ook dan de burgemeester.

Nogmaals, ik zei net ook tegen u dat het niet voor niets is dat de minister van Justitie en ik het gesprek zijn aangegaan met een vertegenwoordiging van de driehoek, inclusief enkele universiteitsbestuurders en de UNL. Wat kunnen we hier nou aan de voorkant, maar ook tijdens een verstoring, want ook daar zie je verschillende aanpakken, aan doen? Dan is het nog steeds — ik wil daar hier heel eerlijk in zijn — dat ik niet op de stoel van de lokale driehoek zit. Wat een lokale driehoek in dat overleg ook zegt: wij wegen uiteindelijk de lokale context en wat hier gaande is. Je kunt wel met elkaar kijken of je tot meer uniforme afspraken kan komen op het moment dat bijvoorbeeld een demonstratie of een bezetting bepaalde vormen krijgt, waarbij eerlijk gezegd ook vaak universiteitsbestuurders met de handen in het haar zitten en verwachten dat er iets gebeurt. Dat gesprek loopt nu en de uitkomst van de uitwerking van dat gesprek ga ik uiteraard met de Kamer delen.

Mevrouw **Armut** (CDA):
Heel graag. Mijn zorg zit nu ook echt hierin: ik snap dat de driehoek niet kan ingrijpen als er nog geen verstoring heeft plaatsgevonden, maar op deze manier kan je natuurlijk altijd succesvol zorgen dat een bijeenkomst van Joodse studenten niet kan doorgaan. Dat is natuurlijk onacceptabel. Dat willen we allemaal niet. Ik vraag dan ook echt gericht daarop een maatregel of inzet. Anders hebben we aan de maatregelen die we vanuit de Taskforce Antisemitismeverspreiding nemen niet zo veel in deze situaties. Juist deze lezingen bijvoorbeeld moeten doorgang kunnen vinden.

De **voorzitter**:
Dit was uw tweede, lange interruptie.

Minister **Letschert**:
Ik denk dat wij het eens zijn. De vraag is alleen wat voor type maatregel u verwacht. U kunt niet van mij verwachten dat ik hier kan zeggen: politie, u moet daar altijd met een extra politiecapaciteit naartoe. Dat gaat niet. Daar ga ik niet over, die bevoegdheid heb ik niet. Ik kan net als u allen mijn afschuw uiten. Dat kan ik allemaal doen. Ik kan wel in de gesprekken met de driehoek zeggen: dit is de situatie, we hebben echt iets te doen om onze Joodse gemeenschap te beschermen binnen universiteiten en daarbuiten, of dat nu binnen culturele instellingen is, binnen universiteiten, in het straatbeeld of bij de Joodse instellingen. We hebben daar met elkaar echt iets te doen. Nu vraagt u specifiek iets op dit onderwerp. Dat kan ik alleen maar in een gesprek doen, maar ik kan het niet

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

afdwingen. U vraagt een maatregel, als ik uw maatregel rondom de politie-inzet goed begrijp, die ik u waarschijnlijk op dat onderwerp niet kan gaan bieden.

De **voorzitter**:
De heer De Beer en dan mevrouw Keijzer.

De heer **De Beer** (VVD):
De minister vraagt wat voor maatregelen wij dan verwachten. Volgens mij gaat het er sowieso om dat het te bizar voor woorden is en schandalig dat zo'n bijeenkomst niet kan doorgaan. Met name kan gekeken worden wat een universiteitsbestuur in afstemming met de lokale driehoek aan de voorkant al met elkaar kunnen organiseren, zodanig dat in ieder geval een bijeenkomst wel door kan gaan, en dat ook een lokale driehoek niet overvallen wordt door de dreigingen. Volgens mij gaat het aan de ene kant erom te zorgen dat het überhaupt geen thema meer wordt. Maar ja, we hebben daar nu eenmaal mee te maken.

Aan de andere kant gaat het erom ervoor te zorgen dat er aan de voorkant contact is over en weer en dat er maatregelen klaarliggen, zodat je kunt ingrijpen op het moment dat het uit de hand dreigt te lopen. Ik snap dat de minister zegt dat ze nu niet in de bevoegdheden van de driehoek kan treden. Als dat gesprek loopt rondom de inventarisatie van de maatregelen, dan zou ik wel zeggen: probeer daar zo snel mogelijk op te drukken, ook om te voorkomen dat we nu elke keer naar aanleiding van een incident, een actualiteit, weer overvallen worden. Het schaadt ook het aanzien van universiteiten. Het is een ontwikkeling die we zeer onwenselijk vinden en waarover we onze afschuw uitspreken.

De **voorzitter**:
Dit was een lange interruptie. Heeft de minister behoefte om te reageren? Nee? Het wordt meegenomen. Mevrouw Keijzer.

Mevrouw **Keijzer** (Lid Keijzer):
De vraag is hoe het zover heeft kunnen komen. Dit is een commissiedebat over wetenschap en dit debat zou over objectiviteit en waarheidsvinding moeten gaan. Dat had in mijn inbreng gezeten. Is het misschien weleens een idee om vanuit de minister, maar ook vanuit de universiteit, een wat objectiever beeld neer te zetten over de situatie in Gaza en Israël? Ziet de minister dat ook zo?

Minister **Letschert**:
Volgens mij hebben wij hier een gesprek over hoe wij ervoor moeten zorgen dat we de veiligheid van Joodse studenten en medewerkers waarborgen, zodat ook lezingen die zij organiseren kunnen doorgaan. Ik zie niet een causale relatie met de berichtgeving over Israël en Gaza. Dus het antwoord is nee.

Mevrouw **Keijzer** (Lid Keijzer):
Nou breekt mijn klomp. De minister ziet geen causale relatie tussen wat er sinds 8 oktober — ik noem met name 8 oktober — in de media voorbijgekomen is en wat er nu gebeurt met de Joodse gemeenschap. Iedereen kan zien hoe sindsdien het van anti-Israël, anti-Joden, antizionisme gegaan is naar een situatie waarin dit soort types denken dat ze het gelijk aan hun kant hebben. Ziet de minister echt geen enkele relatie? Dit is gewoon spontaan geboren?

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De **voorzitter**:
Dit was een lange interruptie.

Minister **Letschert**:
Nee. Het is antwoord is wat ik net zei.

Mevrouw **Keijzer** (Lid Keijzer):
Ik ben eigenlijk uitgepraat. Als dit echt het antwoord is, dan snap ik wat er gebeurd is in de jaren dertig en veertig. Dit emotioneert mij gewoon. Ongekend, ongekend. Gaat de minister naar de Rode Lijndemonstratie aanstaand weekend?

De **voorzitter**:
De minister. Daarna wil ik ook nog even, want u heeft volgens mij nog meer vragen voor dit blokje, en we hebben nog twee blokjes te gaan. De minister met het antwoord.

Minister **Letschert**:
Nee.

Mevrouw **Keijzer** (Lid Keijzer):
Nou, dat is er dan alvast eentje, voorzitter. Dat scheelt.

De heer **Boomsma** (JA21):
Ik kom er zo in de tweede termijn nog wel even op terug. We hadden natuurlijk ook de vraag over de gedragscode. Ik vind het wel heel opmerkelijk dat de minister zegt: dat toont de juridisering van de samenleving. Dus omdat het ook een juridische status heeft via het tuchtrecht gaat dat nu bepalen wat het centrale doel is van onze wetenschap en hoe dat wordt geformuleerd? Ik vind dat merkwaardig. Ik denk zelf dat het contrasteren van waarheidsvinding met rechtvaardigheidsdoelen een schijntegenstelling is. Vindt de minister dat ook en wat gebeurt er dan als die twee bijvoorbeeld tegenstrijdig blijken? Welk doel moet dan prevaleren?

De **voorzitter**:
Dit was uw eerste lange interruptie.

Minister **Letschert**:
Zoals ik net zei, is dit niet alleen een document dat een juridisch kader biedt. Het is ook een document dat belangrijk is voor de hele cultuur rondom wetenschapsbeoefening, ook in een instelling. Het moet niet alleen een document zijn dat op een tafel ligt van een Commissie Wetenschappelijke Integriteit of een LOWI, de landelijke commissie. De basisprincipes zoals die hier geformuleerd zijn, geven heel veel richting, ook breder in de wens die u uitte rondom waar wetenschappers voor op aarde zijn.

Ik deel denk ik niet uw visie hierop, maar ik nodig u ook uit om in uw gesprekken in de sector — u doet dat volgens mij ook vaak — binnen de KNAW en binnen de universiteiten zelf te praten over uw zorg daaromtrent. Ik deel die zorg niet. Ik heb u wel uitgelegd dat ik begrijp waarom de commissie in 2018, na een uitvoerige dialoog en analyse in de sector zelf, heeft gezegd: we gaan het op deze manier inrichten. Dit is uiteindelijk het resultaat waar ze ook in de herziening naar de volgende periode aan vast blijven houden.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer **Boomsma** (JA21):
Dat gesprek moeten we zeker voeren. Ik denk juist dat het een bepaalde ideologische ontwikkeling is geweest om waarheidsvinding niet langer centraal te stellen op die manier. Aangezien er toch miljarden aan belastinggeld naartoe gaan, denk ik dat het toch ook iets is dat we hier zouden moeten bediscussiëren.

Minister **Letschert**:
Zeker. Maar zoals ik net al zei, is wetenschap een continue zoektocht naar nieuwe kennis. Het zijn puzzelstukjes die je met elkaar onderzoekt om kennis te vermeerderen. Ik noemde net al de quote: wat is waarheid daarin? Hoe ga je dat op die manier in een gedragscode vastleggen? Ik denk dat wij daar gewoon niet dezelfde visie op hebben. Er staat echter ook in dat je waarheidsgetrouw moet werken. Het gaat over hoe je dat moet verantwoorden, de methode die je daarbij gebruikt, de zorgvuldigheid die daarbij nodig is, de onafhankelijkheid en de transparantie. Dat zijn allemaal kernbegrippen die maken dat ik de zorg die u uit niet heb. Dat kan.

De **voorzitter**:
Meneer Boomsma, tot slot. Daarna ga ik naar mevrouw Abdi.

De heer **Boomsma** (JA21):
We kunnen het natuurlijk oneens zijn, maar ziet de minister waarheidsvinding dan als één mogelijke uitleg voor wetenschapsbeoefening, naast de kritische theorie bijvoorbeeld, zoals die nu bestaat? Ziet zij die als een van de opties? Wil zij in ieder geval in de reactie op de KNAW-rapporten meenemen wat de visie is van het kabinet daarop? Dan kunnen we daarover namelijk nader in gesprek gaan.

Minister **Letschert**:
Dat wil ik zeker doen.

De **voorzitter**:
Dat is een toezegging.

Minister **Letschert**:
Dat is een mooi reflectiemoment voor een zondag.

Mevrouw **Abdi** (PRO):
Ik heb naar aanleiding van het KNAW-advies tegen de minister gezegd dat ik een gedegen juridische analyse miste van de risico's van politieke inmenging in een instelling als rechtspersoon. Welke instrumenten heeft een kwaadwillende minister voorhanden en welke waarborgen bestaan er tegen misbruik? Kan de minister daar nader op ingaan, ook gelet op de motie die ik eerder heb ingediend en bewust heb aangehouden vanwege dit advies?

Minister **Letschert**:
Dat nemen we ook zeker mee in de reactie op dit advies.

Mevrouw **Abdi** (PRO):
Top. Ik heb nog twee vragen naar aanleiding van het advies. Ik had nog een andere vraag gesteld die nog niet aan bod is gekomen, maar waarover het in dit debat weer

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

gaat. In de adviesaanvraag van het ministerie voor het KNAW-advies speelde heel expliciet de discussie die we zojuist met elkaar hebben gevoerd: wat voor handvatten geef je aan instellingen om een afweging te kunnen maken bij externe druk, of het nou gaat om sit-ins, demonstraties of samenwerkingen, met ook de rol van studenten en medewerkers daarin? Dit KNAW-advies biedt eigenlijk heel weinig handvatten. Dat was wel de hoop en de verwachting, denk ik.

Ik zou graag van de minister willen horen — ik snap dat het misschien nu niet kan, maar mogelijk lukt het wel in de tweede termijn — welke rol zij hierin voor zichzelf ziet. Ik had gehoopt dat het advies ons hierbij zou helpen, maar er staat weinig over opgenomen, terwijl het iets is waar instellingen al jaren mee worstelen. Hoe kan je die afweging maken? Welke handvatten kan je bieden? We zien het keer op keer terugkomen. Het is iets wat heel erg speelt, ook binnen instellingen zelf. Misschien dat we er in de tweede termijn op door kunnen gaan, maar ik vind het wel fijn om er in ieder geval van gedachten over te kunnen wisselen.

De **voorzitter**:
Dit was uw tweede, lange interruptie, mevrouw Abdi.

Minister **Letschert**:
Ik wil dit zeker ook meenemen in de reactie die u voor de kerst nog krijgt. Dat is dus geen uitstel. Ik vind dat we dit echt snel met elkaar moeten delen. Zowel de betrokkenheid van studenten als het meenemen en opleiden van studenten hierin is, zoals u al aangeeft, ongelofelijk belangrijk. Ik zal daar, ondanks dat het advies daarvoor niet de handvatten geeft, zeker mijn visie op geven.

De **voorzitter**:
Ik snap het dilemma. Dat ervaar ik zelf ook. Het is nu 15.55 uur. We hebben nog twee blokjes te gaan. Ik weet niet hoelang de blokjes zijn. Ik wil niet al te streng zijn. Als er in het tweede blokje nog vragen zijn, van mevrouw Armut of van mevrouw Abdi, wil ik daar de gelegenheid toe geven. Maar geef mij dan ook de gelegenheid om iets strenger te zijn. Ik wil u vragen uw interrupties kort te houden. Ik wil de minister ook vragen om de beantwoording van het derde blokje misschien iets korter te doen. Dan redden we het in de tijd. Dan geef ik u de gelegenheid om straks ook nog te kunnen interrumperen. Dan was dit het voor het tweede blokje qua interrupties, denk ik. Dan is het woord aan de minister voor het derde blokje.

Minister **Letschert**:
Dat gaat wel wat sneller kunnen, meneer de voorzitter. Bij de kennisveiligheid had ik één vraag van Kamerlid De Beer en ik heb nog een aantal overige vragen.

Ik heb u op enig moment geïnformeerd over waar we stonden rondom de wet die op tafel lag en over mijn voornemen om te kijken hoe we een smalle screening zouden kunnen organiseren of uitvoeren. Ik heb u daarbij ook aangegeven dat ik het belangrijk vind dat er een level playing field bestaat ten aanzien van de kaders en richtlijnen die wij inrichten voor de private R&D-kant, dus de mensen die daar werken. Dat zijn namelijk vaak partijen die ook met elkaar samenwerken, onder andere op de campussen, waar we het eerder met elkaar over hadden. Dat is trouwens ook een voornemen dat we in het coalitieakkoord hebben opgenomen. Ik zit daar dus middenin. Dat doe ik niet alleen met de minister van EZK. Dat doe ik ook met de minister van Justitie en Veiligheid, die

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

uiteraard aan de lat staat voor onze nationale veiligheid. Die gesprekken lopen.

De verkenning loopt. Dat betekent ook soms een uitstapje naar het buitenland om te kijken hoe ze daar de verschillende vormen van screening hebben ingericht. Nogmaals, dit gebeurt zowel in de publieke sector als in de private sector. Die haalbaarheidsanalyse zijn we dus aan het doen. Ik ga ervan uit dat ik uw Kamer in het voorjaar van 2027 over de eindconclusies van die analyse kan informeren. Dat zou dan ook betekenen dat indien een smalle screening haalbaar blijkt, er een nieuw wetsvoorstel voor moet komen. Uiteraard ga ik u daar ook in meenemen.

U vroeg ook terecht wat dat nou Europees betekent. Uiteindelijk wil je ook in het licht van de samenwerking op het Europese niveau dat daar ook een level playing field bestaat. Daar zitten landen verschillend in. Ik kan u dus zeker niet garanderen dat het een hele makkelijke exercitie wordt om met 27 lidstaten tot een eenduidig kader te komen. De gesprekken lopen echter wel. Een aantal lidstaten wil daarin ook wel de drijvende kracht zijn, maar het is nog niet zo eenvoudig.

Ondertussen zijn we niet niks aan het doen. Ik heb afgelopen dinsdagavond met de Kenniscoalitie om de tafel gezeten over het onderwerp kennisveiligheid. Daarin zitten dus de universiteiten, de hogescholen, de umc's en TNO's. Het gaat eigenlijk om de hele kennisinfrastructuur. Ik heb hun gevraagd om aan te geven hoe zij zelf de monitoring hebben ingericht op alle kennisveiligheidskaders zoals wij die nu al kennen. Ik wil daarop een uniforme aanpak hebben die vanuit de sector zelf komt. Ik ga de regie pakken, maar ik wil dat ze zelf het voorstel aan mij gaan doen. Dat hebben ze beloofd, dus dat gaan ze ook doen. Uiteindelijk moeten we dit natuurlijk ook stelselmatig blijven monitoren. Ik doel dan op de leidraad, maar ook op wat het Loket Kennisveiligheid doet. Ze hebben daar middelen voor gekregen, dus dan mag ik ook iets terugverwachten. Dat hebben we afgelopen dinsdagavond met elkaar afgesproken.

Zal ik doorgaan naar het blokje overig?

De **voorzitter**:
Dit was het einde van het derde blokje. Roept dit vragen op? Als dat niet het geval is, dan gaan we zeker door met het blokje overig.

Minister **Letschert**:
Ik begin met de vraag van de heer Boomsma over de impact van AI op wetenschappelijk onderzoek en wat we daarvoor moeten doen. Ik denk dat de heer Boomsma de brief heeft gezien van het Rathenau Instituut met als titel Help de wetenschap kiezen bij AI. Daarin hebben ze drie wensbeelden met u en mij gedeeld. Ze zeggen: ga in de sector de wensbeelden bespreken als het gaat om de rol die je wil pakken in het kader van AI in de wetenschap. Die rol kan zijn versnellen of juist terugduwen. Dat is hoe zij het hier definiëren. Eind oktober hebben we deze brief gekregen. Daarnaast hebben we zowel met de NWO als met de Commissie Digitalisering Onderzoek voor komend jaar met elkaar afgesproken om de impact van AI op onderzoek in kaart te brengen. Wij zullen naar aanleiding van wat we hier hebben gekregen — ik doel dus op de brief van het Rathenau Instituut — in de reactie van het kabinet op AI in het onderwijs ook een reactie geven op de aanbevelingen die het Rathenau Instituut doet in deze brief van afgelopen oktober. Ik zal daarin het proces en de rol van het ministerie ook schetsen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Meneer de voorzitter. Er werd ook gevraagd of ik daarbij de nadruk wil leggen op AI in het onderwijs, met name als het gaat over het schriftelijke werk dat studenten moeten doen, dus scripties en essays. Ik heb u toegezegd voor de kerst met een brief over AI in het vervolgonderwijs te komen. Daarin zal ik dit ook in meenemen.

Nu gaan alle vragen door elkaar. Er is gevraagd of ik voor de komende Europese Raad een brief wil sturen over de inzet van het kabinet in het kader van de Europese financiering. Dat was een vraag van Kamerlid Abdi. Ja. Afgelopen maandag hebben we een brief naar de Kamer gestuurd die ging over de inzet van het kabinet op het Ierse voorstel dat een paar weken geleden naar buiten is gebracht. Daarin hebben we heel uitdrukkelijk opgenomen dat we de verlaging van de tweede pijler, waaronder dus ook Horizon Europe valt, de onderzoeksmiddelen, maar ook de cultuurmiddelen bijvoorbeeld, echt ongebalanceerd en ongewenst vinden.

Dan ga ik naar de Einstein Telescope. Ik vind het fijn dat u dat ook allemaal fascinerend vindt. Tenminste, dat begreep ik uit de vragen. Ik zal de voortgangsbrief over de Einstein Telescope in november aan de Tweede Kamer aanbieden. Dat doe ik samen met de minister van EZK. Een aantal vragen ging over de sociaal-economische impact van deze hele infrastructuur. Dat is een van de voorwaarden voor de toekenning van de Groeifondsmiddelen. Dat gaat daarover. In elke analyse die het consortium maakt ten aanzien van de inrichting van die infrastructuur, moet dit dus ook worden meegegeven. Dat is gewoon een voorwaarde. Elke analyse die u uiteindelijk krijgt, zal daar ook op gebaseerd zijn. Dat is zoals het werkt, ook vanuit Groeifondsprojecten.

Ik kan meer achtergrond schetsen over de lobby, maar ik kan natuurlijk niet alles beschrijven, want dan zou ik alle lobbyinformatie prijsgeven. Ik kan u wel zeggen dat we verschillende gesprekken voeren met partijen en landen die interesse hebben in het realiseren van deze fascinerende infrastructuur. Onlangs was ik in Engeland. Ik heb het er toen ook met de Engelse minister over gehad. Er zijn natuurlijk overal wetenschappers, ook in andere Europese lidstaten, die een bijdrage kunnen leveren aan deze kennis. Die gesprekken lopen, ook met onze Italiaanse partners, die ook interesse hebben in samenwerking.

Ik ga nu over naar de vragen over diversiteit. Ik wil het hebben over de uitkomsten van de evaluatie van het Nationaal actieplan voor meer diversiteit en inclusie. Uit die aanbevelingen komt dat de instellingen concretere doelen zouden moeten stellen. Ik heb het rapport ontvangen. Ik ben op dit moment bezig met mijn reactie op dat rapport. Die zal ik voor het einde van dit jaar met u delen, waarbij instellingen natuurlijk zelf ook verantwoordelijk zijn voor hun diversiteitsbeleid. Dat is sowieso het geval. Maar ik zal u informeren over hoe ik kijk naar die aanbevelingen en over wat mijn rol in de toekomst gaat zijn op deze thema's. Uiteindelijk is het ministerie, net als ik als minister, een aanjager. Op enig moment moeten instellingen zelf hun verantwoordelijkheid gaan dragen. Maar laat ik niet vooruitlopen op mijn inzet. Laat ik vooral eerst de beleidsreactie met u delen.

Even kijken. Deze heb ik allemaal gehad. Volgens mij heb ik ze dan allemaal gehad. O nee, de cv's in het kader van het mbo. De laatste vraag was of ik kan aangeven hoe de beoordeling van de cv's verloopt. Bij de beoordeling van cv's worden criteria meegenomen over onderzoek, ervaring en publicaties. Die maken een belangrijk onderdeel uit van het selectieproces in het mbo wanneer ze kijken welk

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

wetenschappelijk talent ze welke middelen gaan toekennen. Daarbij maakt het mbo gebruik van formats die het toelaten dat zowel kwalitatieve als kwantitatieve criteria worden meegenomen. Ik denk dat het heel goed is dat we in de wetenschap die kwalitatieve criteria hebben toegevoegd, omdat er ook wordt gekeken naar aspecten rondom leiderschap, onderwijservaring, teamwork en team science. Het is niet alleen maar het tellen van de hoeveelheid publicaties die je hebt gehad in het verleden die maken dat je een goede wetenschapper bent.

Die ontwikkeling steun ik heel erg, maar het is een combinatie en het moet in balans zijn. Ik kan u ook toezeggen dat u een nadere uitwerking en toelichting op uw motie kunt verwachten in een brief die ik u voor de kerst toestuur. Het wordt druk voor de kerst. Ik ga daarin ook in op de uitkomsten van de evaluatie van het landelijke programma Erkennen en Waarderen, dat onder andere gaat over de diversificatie van talenten en de manier waarop je onderzoek kan en zou moeten meten.

De **voorzitter**:
Daarmee bent u volgens mij aan het einde gekomen van de beantwoording.

Minister **Letschert**:
Ja.

De **voorzitter**:
We zijn überhaupt aan het einde gekomen van de eerste termijn.

Mevrouw **Raijer** (PVV):
Ik had een vraag over de Einstein Telescope. Het is mooi om te horen dat andere landen ook interesse hebben. Wij zijn daar op werkbezoek geweest. We hoorden dat het betalen voor andere landen nog wel een dingetje was. Mijn vraag is de volgende. Als andere landen interesse hebben in die wetenschap, zijn ze dan ook bereid om mee te betalen?

Minister **Letschert**:
Dat is wel de bedoeling. Als je met elkaar in een consortium een wetenschappelijke infrastructuur gaat realiseren, dan hoort daar ook een financiële bijdrage bij. Verschillende landen en deelstaten hebben daarvoor ook al bedragen genoemd. Het is dus niet zo dat dat alleen maar vanuit Nederland gefinancierd zal gaan worden.

De **voorzitter**:
Zijn er nog verdere interrupties? Ja, ik zie dat dat het geval is voor mevrouw Keijzer.

Mevrouw **Keijzer** (Lid Keijzer):
Ik probeer het toch nog maar eventjes. Ik kan er werkelijk niet over uit. Deze minister is niet dom. Ze noemt zichzelf een aanjager in het laatste blokje. Dan kan je toch ook een aanjager zijn als het gaat om eerlijke berichtgeving over het conflict tussen Israël en Gaza, zodat je iets aan tegengewicht biedt aan de propaganda die er inmiddels toe leidt dat types die zich onder meer bewegen op de Universiteit van Maastricht een andere kijk op de werkelijkheid krijgen? Dit kan er dan toe leiden dat ze ook iets minder applaus krijgen voor wat zij aan het doen zijn.

De **voorzitter**:

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Dit was ook uw tweede lange interruptie. Is er een reactie van de minister?

Minister **Letschert**:
Zeker. Ik denk dat Kamerlid Keijzer en ik delen dat het doelbewust verstoren van lezingen absoluut onacceptabel is. U legt een link met berichtgeving. Daar gaan we het in het Mediadebat vast met elkaar over hebben. Die redenering deel ik niet.

De **voorzitter**:
Zijn er nog andere interrupties?

De heer **Boomsma** (JA21):
Ik heb nog een opmerking over de cv's. Ik vind het prima dat kwalitatieve data worden meegenomen, maar nu kunnen cv's niet mee in een geheel en worden allerlei kwantitatieve gegevens over publicaties niet toegelaten. Dat moet echt wel worden aangepast, denk ik.

Minister **Letschert**:
Ik denk dat het goed is dat ik in de reactie op uw motie, inclusief de evaluatie van het landelijke programma Erkennen en Waarderen, aan u aangeef hoe ik kijk naar de manier waarop de inhoud van cv's van wetenschappers wordt meegewogen. Daarbij wil ik wel aangeven dat ik ooit bestuurder ben geworden van een universiteit omdat ik ook wel echt geloofde in de diversiteit van ervaringen, kennis en output die wetenschappers en docenten leveren en dat dat ook in die totaliteit wel mag worden meegewogen. Ik ben heel erg voor een balans tussen kwantitatieve en kwalitatieve criteria. Maar laat ik vooral op uw motie een schriftelijke reactie geven. Dan gaan we daarover vast het debat met elkaar hebben.

De **voorzitter**:
Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de eerste termijn. Dan gaan we naar de tweede termijn van de Kamer en geef ik als eerste het woord aan mevrouw Rooderkerk van D66. Aan u het woord.

Mevrouw **Rooderkerk** (D66):
Dank, voorzitter. Allereerst zou ik een tweeminutendebat willen aanvragen en wil ik de minister bedanken voor de beantwoording van de vragen.

Ik heb van dit debat geleerd dat er zaken zijn waar we aan vast moeten houden, zoals het feit dat water nat is en dat de zon opkomt. Maar ik wens ons ook toe dat we de academische vrijheid echt vooropzetten, dat we zien dat dat iets anders is dan vrijheid van meningsuiting en dat we als politiek terughoudend zijn als het gaat om bemoeienis met de inhoud van de wetenschap, omdat wetenschappers daar zelf onderzoek naar doen.

Ik heb vragen gesteld over desinformatie. Ik ben blij dat de minister heeft toegezegd om daar aandacht voor te hebben, ook bij de AI-strategie, en dat ze zal kijken hoe we zowel studenten als docenten goed kunnen toerusten om hiermee om te kunnen gaan en om dit te kunnen herkennen, zeker in een tijd waarin AI zo'n grote vlucht heeft gekomen, wat ook zorgt voor heel veel uitdagingen in het onderwijs.

Tot slot had ik over de valorisatie nog een vraag. De minister gaf aan bezig te zijn met

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

een knowledge office. Er komt ook nog een brief aan. Het punt dat veel wetenschappers over het budget maken, is dat bij het vinden van een goed budget en het oprichten van een bedrijf gezien wordt dat er heel veel wordt weggepikt door het buitenland, door de VS bijvoorbeeld, waar er veel meer geld voor is. Hoe zorgen we er dus voor dat we onze wetenschappers zo goed mogelijk behouden en wat zijn andere manieren om dat goed te doen?

De **voorzitter**:
Dank u wel. De heer Boomsma in de tweede termijn.

De heer **Boomsma** (JA21):
Dank. Er was een bijeenkomst in Maastricht met twaalf studenten en twintig demonstraten, waar acht particuliere beveiligers bij waren. Als dat niet genoeg is, kan je de hele vrije samenleving wel opgeven. Dan gooi je als het ware de handdoek in de ring. Daar kunnen we ons niet bij neerleggen. Dan functioneert het hele stelsel nu dus gewoon niet. Enerzijds kun je zeggen dat je daar niet aan toe moet geven, maar anderzijds zou ik zeggen: als men concludeert dat er blijkbaar zo'n grote veiligheidsdreiging is, dan moet je nu onmiddellijk verder onderzoeken waar die vandaan komt. Uit de gegevens die ik heb, die je ook op Instagram of op andere sociale media ziet, blijkt dat dat ook komt vanuit de universiteit. Dan vind ik echt dat je moet ingrijpen en dat niet moet worden geaccepteerd dat mensen anderen de vrijheid ontzeggen om bijeenkomsten te organiseren. Daar moet dan tegen worden opgetreden. Dan is het niet meer genoeg om steeds naar elkaar te blijven verwijzen.

Ik heb nog één ander punt over de academische vrijheid. Ik vroeg naar concrete voorbeelden. De minister zei dat analyses zijn gemaakt over financieringsdruk. Dat begrijp ik. Er was ook een rapport van het Rathenau Instituut: Wetenschapsbeleid onder druk: vijf keuzes. Ik weet niet of daar een kabinetsreactie op is gekomen. Ik vond het heel sterk dat er in dat rapport heel duidelijk wordt gepleit voor een stelselherziening en dat er wordt aangegeven dat er meer geld direct naar de wetenschappers en onderzoeksgroepen moet, niet alleen via een stapeling van competities en allerlei bureaucratische lagen. Ik ben benieuwd of daar nog een reactie op kan komen.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Mevrouw Armut heeft geen opmerkingen in de tweede termijn, Mevrouw Raijer en mevrouw Al Biyati ook niet. De heer De Beer van de VVD.

De heer **De Beer** (VVD):
Dank u wel, voorzitter. Ik ben blij met de reflectie van de minister op academische vrijheid. Ze zegt ook dat die niet op gespannen voet hoeft te staan met doelgerichtheid of doelmatigheid. Ik deel dat. Ik vond het goed om het toegelicht te krijgen. Ik zeg dit met name ook in het licht van de nationale Talentstrategie. Het is dus zo dat er wel degelijk kaders kunnen worden gesteld, randvoorwaarden kunnen worden bepaald en prioriteiten of accenten kunnen worden gekozen.

In het kader van de voortgang van de screeningswet en kennisveiligheid vraag ik me oprecht het volgende af. Als die wet er straks komt, in welke vorm dan ook, gaat hij waarschijnlijk niet in detail bepalen welke thema's wel en niet onder die wet gaan vallen. Ik kan me voorstellen dat die wet een soort kader is en dat je op basis van een actualiteit of een bepaalde risicodreiging gaat bepalen welke thema's we er dan straks onder laten

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

vallen en welke niet. Mijn vraag is: kunnen we met die wet niet toch iets meer snelheid maken, in die zin dat de uitwerking van de thema's parallel of op een later moment wordt bepaald. Het is maar een vraag. Ik ben benieuwd naar het antwoord.

Dat was het, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Mevrouw Abdi van PRO.

Mevrouw **Abdi** (PRO):
Dank, voorzitter. Dank ook aan de minister en haar ambtenaren voor de beantwoording. Ik ben positief over een aantal dingen die zijn gezegd als het gaat over het KNAW-advies rondom academische vrijheid. Ik blijf wel licht kritisch. Ik heb al twee punten meegegeven waarvan ik het gek vind dat die niet tot ons zijn gekomen, omdat die expliciet in de adviesaanvraag zitten. Ik ben bang dat we een beleidsreactie gaan krijgen waarin heel veel wordt gezegd, maar waarin weinig concreet wordt. Ik zou heel graag toe willen gaan naar die concreetheid.

Ik vind het heel mooi om te lezen in het rapport dat een heldere, maar moeilijke afweging wordt gemaakt tussen individueel en institutioneel, maar het is niet alleen een aspect van mensen erbij betrekken en erbij halen. Dat vind ik heel belangrijk als het gaat over medewerkers en studenten, waar ik kort nog een vraag over wil stellen aan de minister. Maar ik ben bang dat we heel veel dingen zeggen op papier, terwijl instellingen er nu al heel erg mee worstelen en zich afvragen hoe ze daar invulling aan moeten geven. Wat kan vanuit de wet?

Ik ben er zelf wel positief over om academische vrijheid nader te expliciteren in de Wet op het hoger onderwijs en ook in de Grondwet, omdat ik denk dat het niet alleen symbolisch is, zoals sommige collega's suggereren, maar ook omdat ik denk dat er een normatieve werking van uitgaat. Ik zou de minister er toch graag toe willen uitnodigen om in die beleidsreactie nader in te gaan op de vraag welke risico's er puur juridisch bestaan als het gaat over politieke inmenging in een instelling als rechtspersoon.

Tot slot. Eén aspect is niet benoemd en dat is baanzekerheid. Baanzekerheid is fundamenteel als het gaat om het borgen van de onafhankelijkheid van wetenschap en medewerkers. Dat wordt wel kort aangestipt in het advies, maar ik zou de minister ertoe willen uitnodigen daar veel meer aandacht aan te geven. Ik ben ook benieuwd hoe de minister hier persoonlijk naar kijkt. Ik zou willen dat er meer aandacht voor zou zijn. Dat ontbreekt. Het is iets dat instellingen herkennen. Hoe meer baanzekerheid je biedt, hoe meer je ook die onafhankelijkheid en academische vrijheid kan borgen. Het zou fijn zijn om daar van de minister iets meer over te horen.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Mevrouw Keijzer.

Mevrouw **Keijzer** (Lid Keijzer):
Dank, voorzitter. Ik ga de antwoorden uit de eerste termijn waar ik niet bij kon zijn zeker teruglezen. Ik wil het nu graag nog even hebben over de vier punten, namelijk waarheid, objectiviteit, onpartijdigheid en rechtvaardigheidsdoelen. We hebben het KNAW-rapport Vrijheid van meningsuiting in de wetenschappelijke sector. Daar staan interessante

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

dingen in. Om te beginnen is het goed dat waarheid weer terug is in de wetenschapscode. Voor de andere twee, objectiviteit en onpartijdigheid, geldt dit echter niet. Als je op een gegeven moment in de knoei komt, waarbij waarheid tegenover rechtvaardigheid staat, en je hebt vrijheid van meningsuiting, wat is de wetenschap dan nog? Wordt het dan een soort politiek? Dan staan al die miljarden die geïnvesteerd worden in de wetenschap ter discussie.

Ik zou hier graag nog het een en ander over horen van de minister. Als wetenschap namelijk niet gepaard gaat met objectiviteit en uiteindelijk onpartijdigheid — je kan namelijk niet kiezen als je iets moet kiezen vanuit je rechtvaardigheidsgevoel wat in strijd is met de waarheid en de objectiviteit — dan zit je in de verkeerde sector. Ik krijg daar graag nog een reflectie op. Als het al eerder gezegd is, zal ik het nalezen om mezelf te beraden op de vraag of er nog een motie achteraan komt.

De **voorzitter**:
Dank u wel. We zijn aan het einde gekomen van de tweede termijn aan de zijde van de Kamer. Ik schors voor vijf minuten. Nee? Gaan we meteen door? Er is geen behoefte aan een schorsing? Nee. Dan gaan we meteen door. Het woord is aan de minister.

Minister **Letschert**:
Ik wil wel meteen doorgaan. Allereerst de vraag over valorisatie. De vraag was of er voldoende financiële mogelijkheden zijn voor onze onderzoekers om daarin hun ding te doen, laat ik het zo zeggen. Dan kijk ik ook wel naar het totaal aan financieringsmogelijkheden die er voor onderzoekers voorhanden zijn. Dat zijn niet alleen maar de middelen die je bijvoorbeeld in onderzoekslijnen via eerste geldstromen of een NWO-achtige route kan aanvragen als onderdeel van je wetenschapsfinancieringsaanvraag. Ik denk dan ook aan middelen die we vanuit het NGF hebben toegekend, waar nu weer een nieuwe ronde voor gaat komen. Ik doel ook op het nieuw in te richten NADI, dat gaat kijken hoe je met bestaande kennis kan versnellen naar toepassing op die markt. Dat is ook een route waar onze wetenschappers naartoe kunnen. Maar ik denk bijvoorbeeld ook aan allerlei regionale financieringsbronnen, bijvoorbeeld van de regionale ontwikkelingsmaatschappijen, die juist op de campussen ervoor zorgen dat de wetenschappers samen in triplehelixomgevingen toegang hebben tot middelen om die start-ups en scale-ups te ontwikkelen. Er zijn dus allerlei manieren waarop wetenschappers in samenwerking met anderen uiteindelijk komen tot een onderneming, van klein met ambities tot heel groot. Dat is niet alleen maar de start van de financieringsketen met wetenschapsgeld.

Het kan natuurlijk altijd meer. Dat is een wens die iedereen zal hebben. Ik denk dat het goed is dat ik in de verkenning die ik heb met de minister van EZK en met partijen zoals een AWTI en een Techleap kijk hoe we nog meer tractie gaan krijgen op het durfkapitaal dat we nodig hebben. Die vraag ligt niet alleen bij mij als minister van OCW, maar ook bij de minister van EZK en de minister van Financiën. Het NII wordt daarnaast opgericht, ook met het doel om versnelling te krijgen. Die schets geef ik u hier.

Meneer de voorzitter. De heer Boomsma vroeg of ik het Rathenaurapport mee wil nemen in de reactie. Daar heeft hij namelijk geen reactie op gekregen, hoorde ik net. Dat zullen we meenemen in de reactie op de adviezen die we hebben liggen. Dat zeg ik u hierbij toe.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Dan de vraag van de heer De Beer rondom kennisveiligheid. Voor wat betreft de hele analyse die we nu doen, zeg ik het volgende. Nog los van de screening op personen die allerlei complexiteiten kent, gaat het ook om de scope van de domeinen waarbinnen je de analyses wilt doen. Het gaat dus helaas geen oplossing zijn. Dat is precies de discussie die we nu met verschillende partijen hebben: hoe bepaal je de scope en hoe zorg je ervoor dat die niet te smal of te breed is? Dat is onderdeel van onze analyse waar we met u in het voorjaar het gesprek over gaan hebben.

Meneer de voorzitter. Kamerlid Abdi vroeg naar de risico's rondom politieke inmenging. Die gaan wij zeker meenemen in onze reactie op de adviezen die bij ons op het bureau liggen.

De baanzekerheid werd genoemd als onderdeel van de dynamiek die ervoor zorgt dat de academische vrijheid onder druk staat. Dat herken ik. Dat zal ik ook meewegen in de analyse en mijn eigen reactie en visie daarop. Dat kan ik u dus ook toezeggen.

Dan ga ik naar mevrouw Keijzer. Toen u bij het BZK-debat was, hebben we het inderdaad gehad over de code die in 2027 in werking gaat treden. We hebben het ook gehad over de verschillende adviezen die er liggen rondom academische vrijheid en de vrijheid van meningsuiting, over hoe het een zich tot het ander verhoudt en hoe ook de wetenschapper zich daartoe moet verhouden en moet aangeven of hij of zij een opvatting geeft als wetenschapper of als bezorgde burger. Ik noem "bezorgde burger" dan maar even als een andere hoed die de wetenschapper op heeft. Er komt een beleidsbrief op beide adviezen waarin ik daar dieper op inga.

De **voorzitter**:
Dank u wel voor de beantwoording van de vragen in de tweede termijn. Roept dat nog interrupties op? Als dat niet het geval is, zijn we aan het einde gekomen van dit commissiedebat. Er zijn een aantal toezeggingen gedaan. Die krijg ik nu voor mijn neus. Het zijn best wel uitgebreide toezeggingen, dus die ga ik gewoon netjes voorlezen. Ik vraag de minister om goed mee te luisteren om te zien of zij zich herkent in de toezeggingen die ik nu voor ga lezen en ik vraag de Kamerleden of zij hetzelfde gehoord hebben.

- De Kamer wordt voor de zomer van 2027 geïnformeerd over de verkenning die samen met EZK wordt uitgevoerd naar de meerwaarde van de nationale Technology Transfer Office. Hierin wordt ook gebruikgemaakt van de deal terms. In het kader van de valorisatie worden deze ook meegenomen.
- De minister heeft NWO en UNL gevraagd om een analyse van de aanvraagdruk en een nieuw plan voor het verlagen daarvan. Deze analyse zal voor de zomer van 2027 met de Kamer worden gedeeld.

Als ik niks hoor, ga ik gewoon door.

- De Kamer wordt voor de zomer van 2027 door de ministers van OCW en EZK geïnformeerd over de uitwerking van de campusstrategie.
- Na de kerst stuurt de minister een procesbrief over de herziening van de bekostiging van het hoger onderwijs.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Minister **Letschert**:
Eén correctie. De toezegging over de campusstrategie betreft de regionale innovatieclusters. Dat is de naam. Ik wil graag de officiële naam gebruiken. Dat ligt bij de minister van EZK, dus die moet dat opvolgen, maar we bespreken het ook in de taskforce.

De **voorzitter**:
Dan is die zo genoteerd. Dan doen we dat zo. Dan gaan we naar de volgende toezeggingen.

- De Kamer ontvangt voor de kerst van dit jaar een brief over academische vrijheid met daarin in ieder geval:

1. Een beleidsreactie op de twee adviezen van de KNAW over academische vrijheid en de vrijheid van meningsuiting, met daarbij ook de visie van het kabinet op wetenschapsbeoefening en het risico van politieke inmenging.

2. Een beleidsreactie op het rapport van het Rathenau Instituut over academische vrijheid.

3. Een update over wetenschapsveiligheid.

4. Een toelichting op de herziening van de Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit.

5. Een nadere uitwerking van en een toelichting op de motie van de leden Boomsma en Claassen over het cv weer hanteren als honoreringscriterium voor NWO-beurzen. Daarbij wordt ook ingegaan op de uitkomsten van de evaluatie van het programma Erkennen en Waarderen.

6. Een beleidsreactie op het rapport Wetenschapsbeleid onder druk van het Rathenau Instituut.

Minister **Letschert**:
Die laatste komt samen met een reactie over academische vrijheid.

De **voorzitter**:
Jazeker. Dat is de opsomming die ik noemde in het kader van de brief.

Dan de volgende toezeggingen.

- In het eerste kwartaal van 2027 ontvangt de Kamer een reactie op het rapport Wikken en weten van het Rathenau Instituut met daarbij aandacht voor des- en misinformatie.
- De uitkomsten van het gesprek met de driehoek van Maastricht over meer uniforme afspraken rondom incidenten op universiteiten zal in het eerste kwartaal van 2027 met de Kamer worden gedeeld.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

- In het voorjaar van 2027 ontvangt de Kamer de eindconclusies van de haalbaarheidsanalyse screening kennisveiligheid.
- De Kamer ontvangt voor de kerst een brief over AI in het vervolgonderwijs en de wetenschap, met daarbij aandacht voor de wijze waarop handvatten geboden kunnen worden aan docenten en studenten.
- De Kamer ontvangt voor het einde van het jaar een beleidsreactie op de evaluatie van het Nationaal actieplan voor meer diversiteit en inclusie.

Als ik ja hoor is het goed. De heer De Beer wil weten of ik klaar ben. Dit zijn de toezeggingen. Ik moet er nog bij noemen dat een tweeminutendebat is aangevraagd. Dat wordt hopelijk zo snel mogelijk ingepland door de Griffie plenair, met als eerste spreker mevrouw Rooderkerk van D66. Dat waren de toezeggingen. Klopt dat? Als ik niks hoor, ga ik nu naar een afronding toe. De heer De Beer.

De heer **De Beer** (VVD):
Het was een oefening aandachtig luisteren. Het Rathenaurapport gaat over pluriformiteit, dus niet over academische vrijheid.

Minister **Letschert**:
De heer Boomsma verwees naar een ander, al bestaand rapport van het Rathenau Instituut. Dat bedoelen we. Maar over pluriformiteit komt het er zeker.

Mevrouw **Abdi** (PRO):
Ik was ook aandachtig aan het luisteren. Even in het rijtje van academische vrijheid het volgende. De minister zegde net toe dat ze baanzekerheid daarin ook meeneemt. Dat hoor ik graag expliciet terugkomen. Ik vind het ook wel fijn als een reactie op de motie die ik heb ingediend, maar heb aangehouden, meegenomen wordt in het verhaal over de risico's. Ik wil even precies checken of dat klopt.

De **voorzitter**:
Ik zie bevestiging ter rechterzijde van mij. Volgens mij wordt dat meegenomen.

Dan zijn we er. Ik wil iedereen bedanken. Ik dank de minister voor de beantwoording van de vragen tijdens het debat en ik dank de aanwezige Kamerleden. Ik dank ook de mensen aanwezig op de publieke tribune en mensen die thuis meeluisteren. Fijn dat jullie dat doen. Ik sluit hierbij het debat en wens u nog een fijne avond toe.

Sluiting 16.27 uur.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl